

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

*Výslech osoby mladší 15 let (trestněprávní
a kriminalistické aspekty)*

Zpracovala: Bc. Veronika Mrázová

Plzeň, 2014

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen, 2014

.....

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu diplomové práce plk. doc. JUDr. Františku Vaverovi, Ph.D. za cenné rady, komentáře a připomínky při zpracování této práce.

Obsah

ÚVOD	7
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	11
1.1 Výslech.....	11
1.1.1 Pojem.....	11
1.1.2 Druhy výslechu.....	12
1.2 Výpověď'	14
1.3 Dítě.....	15
1.4 Dítě jako poškozený, oběť a svědek protiprávního jednání	16
2 TRESTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA VÝSLECHU OSOBY MLADŠÍ 15 LET... 19	
2.1 Poučení osoby mladší 15 let před započítím výslechu	19
2.2 Výslech svědka mladšího 15 let jako neodkladný a neopakovatelný úkon	20
2.3 Odložení, přerušování a ukončení výslechu svědka mladšího 15 let	22
2.4 Opětný výslech osoby mladší 15 let v dalším řízení	22
2.5 Přčtení protokolu o výpovědi svědka dle § 102.....	23
2.6 Osoby přibrané k výslechu	24
3 ZVLÁŠTNOSTI VÝSLECHU DĚTÍ.....	27
3.1 Osoby účastníci se výslechu	28
3.1.1 Osoba vyslychajícího	28
3.2 Sugescie a sugestibilita dítěte.....	30
3.3 Věrohodnost dětské výpovědi.....	32
3.3.1 Obecná a speciální věrohodnost dětské výpovědi	33
3.3.2 Dětská lež	35
3.4 Prostředí výslechu	36
3.4.1 Speciální výslechové místnosti	37
3.4.2 Síť speciálních výslechových místností v rámci České republiky	39
3.5 Pomůcky používané při výslechu	41
3.5.1 Demonstrační pomůcky.....	41
3.5.2 Videozáznam	43
3.5.3 Dětská kresba	45
3.6 Zvláštnosti výslechu sexuálně zneužívaného dítěte	46

4 JEDNOTLIVÉ FÁZE VÝSLECHU DÍTĚTE	51
4.1 Příprava výslechu	51
4.1.1 Obsahová příprava.....	51
4.1.2 Organizačně-materiální příprava	54
4.1.3 Rozdíly přípravy výslechu u dětí.....	55
4.2 Taktika výslechu.....	56
4.2.1 Typické výslechové situace	56
4.2.2 Základní taktické postupy výslechu	57
4.3 Stadia výslechu	63
4.3.1 Úvodní stadium výslechu	64
4.3.2 Monolog	65
4.3.3 Dialog	66
4.3.4 Rozdíly při vedení výslechu s dětmi	67
5 DOKUMENTACE	69
5.1 Protokol o výslechu	69
5.2 Zásady dokumentace.....	71
5.3 Specifika protokolace výslechu dětí.....	72
6 ZÁVĚR.....	74
RESUMÉ.....	77
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	79
SEZNAM PŘÍLOH	83

ÚVOD

Výslech je jedna z nejstarších a nejpoužívanějších kriminalistických metod a také jedním z nejdůležitějších úkonů při vyšetřování trestných činů. Je důležitým prostředkem pro získání nových skutečností, ověření již získaných informací a ujasnění, jak se čin stal a jak probíhal. V některých případech může být výslech jediným důkazním prostředkem, proto je na jeho správné provedení a průběh kladen velký důraz. Do jisté míry dochází při výslechu k omezení práv osob, které se výslechu podrobují, protože musí být ve stanovenou dobu na stanoveném místě a na tomto místě strávit čas potřebný k provedení výslechu.

V případě, že se vyslýchá osoba mladší patnácti let, jsou podmínky k provedení výslechu přísnější a obsahují více povinností pro orgány činné v trestním řízení, než je tomu u výslechu plnoleté osoby. Tato ochrana pro děti je velice důležitá a je zakotvena i v jejich ústavních právech a mezinárodních úmluvách, které Česká republika ratifikovala a implementovala do našeho právního řádu. Dítě vnímá vše, co se děje kolem něj jinak než dospělý. Jeho osobnost se teprve dotváří a tento vývoj by mohl být negativně narušen v případě nevhodného zásahu nebo traumatizujícího průběhu výslechu, kterého se musí podrobit. Pokud se jedná o oběť trestného činu, je zřejmé, že již byla tímto činem negativně ovlivněna a nesmí být již více traumatizována opakovanými a nešetrnými výslechy. Tyto podmínky kladou velký důraz na osobnost, zkušenosti a odborné znalosti vyslýchající osoby. Také vyžadují zvláštní průběh a místo, kde bude dítě vyslýcháno.

Na přelomu století se tomuto tématu začalo přidávat většího důrazu a začalo se více zaměřovat na to, jak výslech dětí provádět, aby bylo dítě co nejméně zatěžováno, výpověď byla vyčerpávající a dala odpovědi na všechny potřebné otázky. Již na konci minulého století se začaly používat demonstrační pomůcky, které byly zaměřeny na sexuálně zneužívané děti, a těmito panenkami byly částečně odstraněny některé komunikační překážky, které byly zapříčiněny studem dětí nebo jejich slovní zásobou. Na začátku tohoto století se na tuto problematiku zaměřilo i Ministerstvo spravedlnosti, které finančně podpořilo projekt a pozdější výstavbu speciálních výslechových místností, které jsou speciálně navrženy na výslech dětských svědků.

Tato práce byla ovlivněna novelou zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, která nabyla účinnosti dnem 1.8.2013 zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, která mimo jiné změnila v ustanovení § 102 trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen TrŘ) věk svědka, na kterého se tento paragraf vztahuje, z původní hranice patnácti let na novou hranici osmnáct let. Tato změna proběhla po zadání této diplomové práce, a tím ji do jisté míry ovlivnila. Je patrné, že podmínky, které platí pro osobu mladší osmnácti let, platí i pro osobu mladší než patnáct let. Navíc jsou u mladších osob další a další specifika, které se neprojevují u osob mezi patnáctým a osmnáctým rokem. Z tohoto důvodu se v názvu této práce objevila věková hranice patnácti let.

Cílem této diplomové práce je popsat a objasnit systematicky výsledky osob mladších patnácti let. Tento výsledek porovnat s výsledkem dospělých a popsat rozdíly z tohoto vyplývající. Uvést podmínky a zvláštnosti, které jsou stanovené pro výsledky osob mladších patnácti let, včetně jeho průběhu, osob, které se ho účastní a místa jeho konání.

K naplnění cílů této práce bude zapotřebí vysvětlit základní pojmy, které budou dále v práci použity a jsou nutné k vytvoření této práce. Pro získání všech relevantních informací, je důležitý sběr dat, které se této problematice věnují. Je nutné prostudovat odbornou literaturu, která se týká jak výsledků osob obecně, tak i literaturu, která se zaměřuje přímo na výsledky osob mladších patnácti let. Toto je důležité pro ucelený obraz o výsledku jako takovém, a poté pro zaměření na výsledky dětí a jeho rozdílnost od výsledku dospělých.

Téma bylo vybráno z důvodu jeho aktuálnosti a důležitosti. Pokud se dítě stane obětí trestného činu, je to pro něj velice negativní zážitek, který ho může ovlivnit na celý život. Špatně provedený výsledek, který ho nutí opětovně vzpomínat na tuto událost, může dítě ovlivnit stejně negativně jako událost sama. I když se nejedná o výsledky obětí, ale jen výsledky svědka, je to pro tak mladou osobu většinou první kontakt s orgány činnými v trestním řízení a jen toto může vytvářet na dítě velký tlak. Proto je důležité, aby tyto výsledky prováděly dobře proškolené a zkušené osoby způsobem, který je vhodný. Pro citlivost tohoto tématu je důležité, aby byly jasně stanoveny podmínky, jak tyto výsledky

provádět, a poté použít v trestním řízení. Tyto podmínky jsou jasně zakotveny v zákonech, které jsou pro společnost potřebné, aby každý občan věděl, pokud se jeho dítě stane obětí nebo svědkem trestného činu, jak s ním bude zacházeno a jaké má práva.

Ve druhé kapitole bude rozebrána trestněprávní úprava výslechu osob mladších patnácti let. Zde budou uvedeny odlišnosti a zvláštnosti, které se týkají výslechu takto mladých osob z pohledu procesního práva trestního. Rozdíly od výslechu dospělých můžeme nalézt ve způsobu a rozsahu poučení, které se provádí před zahájením výslechu. K tomuto výslechu se obligatorně přibírají osoby, které budou v této kapitole pojmenovány a bude osvětlen důvod jejich přítomnosti. Také na samotnou výpověď je nahlíženo jinak, než u dospělého. Za určitých podmínek se nedodrží zásada ústnosti v jednání před soudem a postačí tuto výpověď přečíst nebo přehrát. Také zde budou popsány důvody a podmínky, které musí být splněny.

Třetí kapitola bude zaměřena na zvláštnosti výslechu dětí, kde budou uvedeny některé vlastnosti dětí, které mohou ovlivnit výslech nebo samotné dítě. Tato kapitola se také bude zabývat samotnou věrohodností dětské výpovědi. Dále zde budou popsány místnosti, kde se tento výslech může provádět, spolu s popisem pomůcek, které napomáhají lepšímu průběhu výslechu. Závěr této kapitoly se zaměří na zvláštnosti výslechu sexuálně zneužívaných dětí, protože takto zneužívané děti potřebují zvláštní přístup a jednání s nimi musí probíhat podle určitých zásad tak, aby se jejich zejména psychický stav nezhoršil a dítě nebylo traumatizováno ještě samotným výslechem.

Ve čtvrté kapitole budou popsány jednotlivé fáze výslechu spolu s rozdíly, které jsou při výslechu osob mladších patnácti let. Tyto rozdíly jsou zapříčiněny jak ustanoveními trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů, které upravují výslech dětí, tak i samotnou duševní a mravní vyspělostí těchto osob.

Předposlední kapitola je zaměřena na dokumentaci výslechu. Zde budou uvedeny jak běžné metody dokumentace výslechu, tak i ty, které jsou povoleny ve vztahu k osobám mladším patnácti let. Rozdílný je i způsob protokolace, který se provádí při těchto výsleších.

Na závěr této práce dojde ke shrnutí zvláštností, které se objevují v jednotlivých kapitolách tak, aby byl ucelen pohled na tuto problematiku, kterou řeší tato diplomová práce. Budou zde zhodnoceny tyto zvláštnosti a popřípadě navržené některé další, které při vytváření této práce vyplynuly jako velice vhodné zavést do právního řádu České republiky.

Pro zpracování této diplomové práce bude zapotřebí využít některých metod, které jsou potřeba pro vytvoření práce do vhodné a srozumitelné formy, která bude obsahovat všechny důležité informace, které se týkají tohoto tématu. Základní metody, které budou použity, jsou sběr dat, jejich analýza, syntéza a v neposlední řadě komparace.

Sběr dat je základní metoda pro shromáždění všech relevantních informací. Tato metoda bude zastoupena v celé práci, kdy z odborné literatury, odborných článků a judikatury, budou vybírány důležité poznatky o této problematice. Analýza a syntéza jsou metody, které rozkládají objekt na části, a poté je skládají v jeden celek. Analýza rozlišuje na objektu jednotlivé části nebo prvky, rozděluje podmínky vzniku a etapy vývoje. Odděluje podstatné od nepodstatného, vede od složitého k jednoduchému, od mnohosti k jednotě. Syntéza spojuje prvky v celek, dodává jednotě konkrétnost, doplňuje analýzu a tvoří s ní nedílný celek. Pro porovnání výsledku dospělého a osoby mladší než patnáct let bude použita metoda komparace, která porovnává získané informace.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1 Výslech

1.1.1 Pojem

Výslech je složitým procesem vyšetřovacího úkonu. Při výslechu je důležitý aktivní postoj vyslychajícího, který je zaměřen k získání věrohodné výpovědi k vyšetřované události. Poznatky získané výpovědí mají jednak charakter důkazu, tak i informaci pro vyslychajícího, jak upravit taktiku výslechu, aby získal další věrohodné informace. Důležitou zásadou výslechu je dodržování ustanovení trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů, a postupování podle kriminalistických zásad.¹

Výslech se dá také chápat jako právně regulovaný proces získávání, zpracování, hodnocení a dokumentování informací o vyšetřované události. Cílem procesu interakce mezi vyslychajícím a vyslychaným je získat úplnou a věrohodnou výpověď, která má charakter důkazu při dodržení všech podmínek, které ukládá trestní řád, ve znění pozdějších předpisů. Výslech lze chápat z pohledu trestního práva jako procesní úkon, z pohledu kriminalistiky jako kriminalistickou metodu a také z pohledu psychologie jako zvláštní formu sociálního styku.²

Z pohledu trestního práva jde o úkony orgánů činných v trestním řízení, které jsou přesně definovány v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. Výslech, jako jeden z důkazních prostředků, je uveden v tomto zákoně v hlavě páté, kde jsou uvedeny všechny podmínky, které musí být dodrženy, aby se výpověď mohla zařadit mezi důkazy.

Z pohledu kriminalistického se jedná o specifickou metodu kriminalistické činnosti. Cílem této činnosti je získat relevantní informace o trestném činu nebo jiné kriminalisticky relevantní události.³ V určitých případech může být výslech jediným důkazním prostředkem. Podstatou výslechu z kriminalistického hlediska

---

¹ PROTIVINSKÝ, M; MUSIL, J; PRERAD, V. *Taktika výslechu v přípravném řízení trestním*. Praha, 1987, s. 27.

² SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. Plzeň, 2010, s. 13.

³ TIPLICA, M. a kol. *Doplňková skripta z kriminalistiky*. Praha, 1997, s. 125.

je získat poznatky, které jsou v paměťových stopách vyslychané osoby.⁴ „*Kriminalistika definuje paměťovou stopu jako odraz objektivní reality, který vznikl a formoval se v příčinných souvislostech s kriminalisticky významnou událostí.*“⁵

Forenzní psychologie se zaměřuje na psychologické aspekty výslechu a působí jako pomocná disciplína ve vztahu ke kriminalistice. „*Psychologie nenahrazuje kriminalistickou techniku, taktiku ani metodiku. Při vyšetřování případů přicházejí psychologické postupy v úvahu zpravidla v situacích důkazní nouze či nejednoznačnosti.*“⁶ Pomocná role psychologie je dána tím, že její doporučení mají zpravidla pravděpodobnostní hodnotu, tj., že např. nevedou k jednoznačné identifikaci pachatele. Psychologie za výsledek výslechu považuje interakci vyslychajícího a vyslychaného a současně produkt této interakce, tj. výpověď. Rozpoznává faktory, které ovlivňují úplnost a pravdivost výpovědi. Výslech je tedy utvářen celou osobností vyslychaného.⁷

Psychologie dodává trestně právní a kriminalistické stránce výslechu lidský rozměr. Psychologické doporučení se vztahuje na vedení, formu a chování při výslechu. Psychologická podpora při výslechu má neopomenutelné zastoupení při řešení praktických problémů, jako je navázání kontaktu s vyslychaným, ovlivňování ochoty vypovídat a další. Tato podpora se nesmí chápat jako manipulace s vyslychanou osobou.⁸

1.1.2 Druhy výslechu

Rybář⁹ dělí výslech na tři druhy:

- ✓ podle procesního postavení vyslychaných osob, kdy rozeznáváme výslech podezřelého, obviněného, obžalovaného, svědka a znalce,
- ✓ podle osobnostních zvláštností vyslychaných osob, kde je kritériem taktiky zdravotní stav a věk, rozeznáváme výslech dětí

⁴ ŠIMOVČEK, I. a kol. *Kriminalistika*. Bratislava, 2001, s. 226.

⁵ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2005, s. 97.

⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2009, s. 285

⁷ GILLERNOVÁ, I; BOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha, 2006, s. 168.

⁸ SPURNÝ, J. *Psychologie výslechu*. Plzeň, 2010, s. 22-24.

⁹ RYBÁŘ, Miroslav. *Základy kriminalistiky: (vybrané kapitoly pro studenty povinně volitelného předmětu právnických fakult)*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2001, s. 140.

a mladistvých, osob nemocných, zraněných, mentálně postižených, umírajících a starých,

- ✓ podle formy nebo taktiky vedení výslechu na jeho zvláštní druhy, rozlišujeme výslech formou konfrontace, výslech před provedením rekognice (ztotožňující osoba znovu poznává konkrétní osobu nebo věc), vyšetřovacího pokusu¹⁰ a rekonstrukce¹¹. Mezi zvláštní druhy výslechu také patří předchozí výslech¹², který je důležitý před vykonáním domovní, osobní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor a pozemků.

Konfrontaci upravuje ustanovení § 104a TrŘ. Jedná se o kriminalistickou metodu, při které jsou si tváří v tvář postaveny dvě, již dříve v téže věci vyslechnuté osoby, jejichž výpovědi v závažných okolnostech nesouhlasí. Konfrontace se použije výjimečně, pokud není možné tyto závažné rozpory odstranit jinak. Trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, nestanoví, mezi kolika osobami může být konfrontace provedena, ale praxe doporučuje postavit tváří v tvář zásadně jen dvě osoby. Vyslýchaná osoba se při konfrontaci vyzve, aby druhé osobě vypověděla v přímé řeči své tvrzení o okolnostech, ve kterých výpovědi osob nesouhlasí. Popřípadě také uvedla další okolnosti, o kterých dosud nevyprávěla. Pouze se souhlasem vyslýchajícího si mohou osoby postavené tváří v tvář vzájemně klást otázky. Konfrontace se může provést až poté, kdy každá z osob, které mají být konfrontovány, byla vyslechnuta a o její výpovědi byl sepsán protokol. Do protokolu se uvádějí výpovědi doslovně, včetně otázek a odpovědí. Konfrontace je neopakovatelný procesní úkon, proto se zásadně provádí jen v řízení před soudem.¹³ Pokud jde o osoby mladší patnácti let, ustanovení § 104a odst. 5 TrŘ uvádí, že *„osobu mladší než osmnáct let lze postavit tváří v tvář jen zcela výjimečně, jestliže to je pro objasnění věci nezbytně nutné; v takovém případě se užije přiměřeně § 102. Tváří v tvář nelze postavit*

¹⁰ Vyšetřovací pokus je zvláštní procesní úkon, kterým se zjišťuje, ověřuje nebo upřesňuje, jestli se určitá skutečnost stala nebo mohla stát určitým způsobem a za určitých podmínek.

¹¹ Rekonstrukce se koná, má-li být obnovena situace a okolnosti, za kterých byl trestný čin spáchán nebo které k němu mají podstatný vztah, prověřena výpověď podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka, jestliže jiné důkazy provedené v trestním řízení nepostačují k objasnění věci.

¹² ustanovení § 84 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

¹³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha, 2013, s. 431-432

těž poškozeného mladšího osmnácti let s obviněním v případě trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti“.

Šimovček¹⁴ dále uvádí zvláštní druhy výslechu, mezi které patří výslech za pomoci detektoru lži (polygrafu), výslech v hypnóze a také výslech za použití zvláštních farmakoterapeutik.

1.2 Výpověď

„Výpovědi se rozumí sdělení vyslychané osoby učiněné v průběhu výslechu a zadokumentované podle příslušných právních předpisů. Proces formování výpovědi probíhá v několika etapách:“¹⁵

- ✓ získání, shromáždění a zpracování informace,
- ✓ fixace, podržení a přepracování informace,
- ✓ vybavení a reprodukování informace,
- ✓ převzetí, přepracování a procesní podchycení informace vyslychajícím.“

Předmětem výpovědi mohou být jak všechny skutečnosti související s trestným činem, tak s kriminalisticky relevantními událostmi. Obsah výpovědi může být použit jako důkaz nebo jako informace pro další postup orgánů činných v trestním řízení.

Čírtková uvádí, že *„výpověď je jedním z důkazních prostředků, pomocí kterého lze za podmínky její věrohodnosti zjistit průběh kritických událostí ve vyšetřovaném případě, dále, že je současně důležitým pramenem pro utváření vyšetřovatelského a soudcovského přesvědčení v projednávaném případě a je nenahraditelným zdrojem informací pro plné objasnění případu.“¹⁶*

Zvláštním druhem výpovědi z hlediska trestně procesního je vysvětlení, za které se považuje sdělení osoby, která je vyzvána na základě zákona oprávněným orgánem, aby z důvodů, které uvádí zákon, podala před zahájením

¹⁴ ŠIMOVČEK, I. a kol. *Kriminalistika*. Bratislava, 2001, s. 227.

¹⁵ MUSIL, J; KONRÁD, Z; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 328.

¹⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2009, s. 297.

trestního stíhání potřebné ústní vysvětlení, zadokumentované formou úředního záznamu¹⁷.

1.3 Dítě

Z hlediska práva je pojem dítě charakterizováno v celé řadě právních předpisů, od mezinárodních až po ty národní.

Na mezinárodní úrovni je třeba zmínit Úmluvu o právech dítěte z roku 1989, která nabyla účinnosti 6.2.1991 jako sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb. Tato úmluva vymezuje pro své účely dítě jako každou lidskou bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.¹⁸ Dále Evropská úmluva o výkonu práv dětí, která byla ratifikována Českou republikou 7.3.2001 a vyšla v platnost 1.7.2001 jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 54/2001 Sb., m.s. „*Účelem této úmluvy je, v nejlepším zájmu dětí, podporovat jejich práva, poskytnout jim procesní práva a usnadnit jim procesní práva a usnadnit jejich výkon tím, že bude zabezpečeno, aby děti, přímo nebo prostřednictvím jiných osob nebo orgánů, byly informovány o soudních řízeních, která se jich týkají, a mohly se jich účastnit.*“ Tato úmluva se použije na děti mladší osmnácti let.

Z českých právních předpisů se práv dětí dotýká zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který definici dítěte neobsahuje, ale používá pojem nezletilý. Ve svém ustanovení v § 31 uvádí, že „*každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku*“. Dále se práv dětí z českých právních předpisů dotýká zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, který kromě pojmu dítě v některých případech používá pojmu nezletilé dítě (např. ustanovení § 76a, § 176, § 193a) nebo jen nezletilý (např. ustanovení § 52 odst. 2). Pod těmito pojmy se shodně rozumí osoba

---

¹⁷ ustanovení § 158 odst. 6 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸ V českém právním řádu je možné v souladu s ustanovením § 30 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník, nabýt zletilosti před dovršením osmnáctého roku přiznáním svéprávnosti nebo uzavřením manželství, přičemž takto nabytá svéprávnost uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.

do dosažení zletilosti, tedy do dosažení osmnáctého roku věku či do uzavření manželství. Občanský zákoník dále obsahuje i ustanovení z rodinného práva.

K účelům této práce je však třeba věnovat hlavní pozornost právním předpisům z oblasti trestního práva. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Trestní zákoník) hovoří v ustanovení § 126 o dítěti jako o osobě mladší osmnácti let, pokud tento zákoník nestanoví jinak. Zákon č. 218/2003 Sb., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o soudnictví ve věcech mládeže) rozlišuje v § 2 dvě kategorie osob. První z těchto kategorií je mladistvý, kterým se rozumí ten, „*kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku*“. Druhou kategorií je dítě mladší patnácti let, kterým se rozumí ten, „*kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku*“.

Z hlediska psychologie lze skupinu dětí a mladistvých na základě jejich věku a psychického rozvoje rozdělit do několika kategorií:¹⁹

1. kojenecký věk a rané dětství (do tří let věku),
2. předškolní věk (3 – 6 let),
3. mladší školní věk (6 – 11 let),
4. střední školní věk (tzv. výrostci do 14 až 15 let),
5. starší školní věk (do 18 let).

Pro kriminalistickou praxi lze využít zejména poslední čtyři kategorie, ve kterých se může vyskytovat řada svědků, poškozených, obětí, ale i obviněných.

1.4 Dítě jako poškozený, oběť a svědek protiprávního jednání

Trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, v ustanovení § 43 odst. 1 stanoví, že poškozeným je ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil. Dále stanoví, že za poškozeného se nepovažuje ten, kdo se sice cítí být trestným činem morálně nebo jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem.

---

¹⁹ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha, 2013, s. 262.

Definice oběti vychází ze zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (dále zákon o obětech trestných činů). Obětí podle tohoto zákona se rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil. Dále pokud byla trestným činem způsobena smrt oběti, považuje se za oběť též její příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner nebo druh, je-li osobou blízkou. V ustanovení § 4 se pro účely tohoto zákona rozumí za zvlášť zranitelnou obětí dítě, osoba, která je postižena fyzickým, mentálním nebo psychickým handicapem nebo smyslovým poškozením, které ve spojení s různými překážkami může bránit plnému a účelnému uplatnění této osoby ve společnosti ve srovnání s jejími ostatními členy, dále oběť trestného činu obchodování s lidmi. Obětí se pro účely tohoto zákona rozumí také oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo trestného činu, který zahrnoval násilí či pohrůžku násilím, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobené újmy, zejména s ohledem na její věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní.

Děti v tomto procesním postavení jsou vyslýchány o okolnostech, kterých jsou přímými účastníky. Jde zejména o jejich fyzické či psychické týrání nebo jejich zanedbávání. Také může jít o projevy aktivního násilí, jako jsou nadávky, zesměšňování, ale také o nedostatek citu či nezájem, které lze zařadit mezi pasivní násilí.²⁰

Trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, definici svědka neobsahuje. Obecně je svědek definován jako osoba rozdílná od obviněného, která byla vyzvána orgánem činným v trestním řízení, aby jako svědek vypovídala o tom, co je jí známo o trestném činu, jeho pachateli a o okolnostech důležitých pro

---

²⁰ ČÍRTKOVÁ L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2009, s. 137-138.

trestní řízení (§ 97 TrŘ), přesněji o okolnostech, které viděla, slyšela nebo jinak vnímala svými smysly.²¹

Vhledem k tomu, že svědecká způsobilost, tedy vymezení toho, kdo je oprávněn svědčit, není trestním řádem, ve znění pozdějších předpisů, upravena, svědky mohou být naši i cizí státní příslušníci. Těmito osobami mohou být i osoby nezletilé, zejména děti, ale i osoby s různými vadami, ať již psychickými nebo fyzickými.

---

²¹ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha, 1998, s. 93.

2 TRESTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA VÝSLECHU OSOBY MLADŠÍ 15 LET

Novela zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, provedená s účinností od 1.8.2013 zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, přinesla výraznou změnu dosavadního ustanovení § 102 zejména v tom, že se netýká pouze svědka mladšího patnácti let, jak tomu bylo doposud, ale také svědka mladšího osmnácti let. Zvýšením této věkové hranice poskytuje trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, i další právní předpisy zvýšenou ochranu dětem, přičemž mezinárodní úmluvy (např. Úmluva o právech dítěte) považují za dítě osobu mladší než osmnáct let.²²

2.1 Poučení osoby mladší 15 let před započítáním výslechu

Ustanovení § 102 TrŘ, obsahuje odchylky pro výslech osoby mladší než osmnáct let, které respektují rozumovou, duševní a mravní úroveň těchto osob. Na výslech osob dle § 102 se jinak užijí obecná ustanovení o výslechu svědka. Zvýšenou pozornost musíme věnovat poučení těchto osob. Ustanovení § 101 odst. 1 TrŘ stanoví, že je-li jako svědek vyslýchána osoba mladší než patnáct let, je třeba ji poučit přiměřeně jejímu věku. Jestliže výslech probíhá po dovršení patnáctého roku věku, musí být také poučena o možnosti trestního stíhání za křivou výpověď. Poučení této osoby provedené jen podle obecných ustanovení však samo o sobě nečiní její výpověď nepoužitelnou.²³ Toto platí, pokud svědkovi mladšímu než patnáct let bylo během poučení vysvětleno, jaký význam jeho výpověď má, a že má povinnost poskytnout úplnou a pravdivou výpověď.²⁴ Svědek uvedený v ustanovení § 102 odst. 1 TrŘ musí být v každém případě poučen o právu odepřít výpověď podle § 100 odst. 1, 2. Je-li svědek osoba dle § 102, a v přípravném řízení nebyla řádně poučena o právu odepřít výpověď a v hlavním líčení výpověď odepřela, nelze protokol o její výpovědi z přípravného řízení přečíst.²⁵

²² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář*. Praha, 2013, s. 1500-1501.

²³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář*. Praha, 2013, s. 1500.

²⁴ Vrchní soud v Praze, 7 To 181/93, [R 11/1994 tr.].

²⁵ Nejvyšší soud ČSSR, 11 To 62/79, [R 3/1981 tr.].

Chmelík²⁶ jako příklad poučení svědka – osoby mladší patnácti let uvádí následující text: *„Nezletilá byla poučena o svých právech a povinnostech přiměřeně svému věku ve smyslu ustanovení § 97, § 101 odst. 1, § 99 odst. 1, 2, 3, § 100 odst. 1, 2, 3, § 103, § 2 odst. 14, § 55 odst. 2, § 104 odst. 1 TrŘ a § 174 a 175 trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů.*

Poučuji tě, že musíš mluvit pravdu o všem, co se ti stalo a na co se tě budeme ptát, nesmíš lhát, vymýšlet si, ani přehánět. Můžeš mě opravit, kdybych něco špatně zapsala a chtěla jsi to říci jinak. Nesmíš o nikom říkat věci, které nejsou pravda. Musíš nám říci všechno, co víš o strýčkovi Martinovi a co ti dělal. Nemusíš o věci mluvit, pokud bys svojí výpovědí způsobila potíže člověku, který je tvým příbuzným nebo na kterém ti záleží. Rozuměla jsi všemu?

Svědka Monika Panová uvádí, že všemu rozuměla a nic si nebude vymýšlet.“

2.2 Výslech svědka mladšího 15 let jako neodkladný a neopakovatelný úkon

V ustanovení § 160 odst. 4 TrŘ se nachází legální definice neodkladných a neopakovatelných úkonů. Tyto úkony se vztahují na celé trestní řízení. Mohou být provedeny před zahájením trestního stíhání a jejich výsledky pak mohou být použitelné i pro další stadia trestního řízení, jako je např. řízení před soudem.

Trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve svém ustanovení § 160 odst. 4 definuje neodkladný úkon jako *„takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání“*. Dále v tomto ustanovení definuje neopakovatelný úkon jako *„úkon, který nebude možno znovu provést před soudem“*. Podle judikatury nemůže neodkladnost nebo neopakovatelnost úkonu záležet výlučně na tom, že jím mají být objasněny skutečnosti promiňující zahájení trestního stíhání²⁷. Pokud je známa totožnost

---

²⁶ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha, 1987, s. 95-96.

²⁷ Krajský soud v Českých Budějovicích, 4 To 782/91, [SR 3/1995 str. 72a].

osoby, která má být obviněna, tyto úkony se neprovádějí před sdělením obvinění za předpokladu, že toto obvinění je jí možné sdělit²⁸.

Kdyby výslech svědka mladšího než patnáct let proběhl před sdělením obvinění, znemožnilo by to možnost obviněnému či jeho obhájci klást otázky svědkům, jejichž výpověď by byla jediným usvědčujícím důkazem, a to alespoň jednou v řízení. Tímto by se nedodrželo ustanovení čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a porušilo by se tak právo na spravedlivý proces²⁹. Toto právo obviněného však není nadřazeno právům dítěte na zvýšenou ochranu, kterou má zaručenu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a dalších mezinárodních úmluv, kterými je Česká republika vázána. Je-li potřeba provést výslech dítěte před obviněním podezřelého, je nutné důkladně zvážit ústavní práva všech účastníků řízení tak, aby se tento výslech již nemusel opakovat z důvodu narušení psychického a mravního vývoje dítěte.

Ustanovení § 102 TrŘ stanoví, že *„je-li jako svědek vyslýchána osoba mladší osmnácti let o okolnostech, jejichž oživování v paměti by vzhledem k věku mohlo nepříznivě ovlivňovat její duševní a mravní vývoj, je třeba výslech provádět zvlášť šetrně a po obsahové stránce tak, aby výslech v dalším řízení zpravidla už nebylo třeba opakovat“*. Orgán činný v trestním řízení, který hodlá provést výslech, posoudí otázku, zda půjde o takové okolnosti. V některých případech je nutné, aby tuto otázku konzultoval s orgánem sociálně-právní ochrany dětí, pedagogem, dětským psychologem, dětským psychiatrem nebo jiným odborníkem zabývajícím se výchovou dětí a mládeže, protože on sám není schopen toto stanovit. Neexistuje však obecný výčet okolností, které mohou škodlivě působit na vývoj dítěte. Okolnosti jsou vždy individualizovány vzhledem k osobě vyslýchané, obzvláště jeho věku, stupně rozumového, duševního a mravního vývoje a dosavadními zkušenostmi s těmito okolnostmi, které jsou charakterem trestné činnosti, o které má jako svědek vypovídat. Vypěstlosti vyslýcháného by mělo odpovídat i prostředí výslechu a chování zúčastněných osob.

---

²⁸Krajský soud v Českých Budějovicích, 4 To 782/94, [R 28/1995 tr.].

²⁹Nejvyšší soud, 7 Tdo 389/2007, [Výběr NS 4783/2007].

Před zahájením výslechu je také nutné zjistit, zda vyslychaná osoba nebyla ovlivňována někým, kdo má zájem na obsahu její výpovědi a výsledku řízení.³⁰

2.3 Odložení, přerušení a ukončení výslechu svědka mladšího 15 let

Návrh na odložení, přerušení nebo ukončení výslechu svědka mladšího patnácti let může podat obligatorně přibraná osoba³¹ k tomuto výslechu nebo rodič, je-li k výslechu přibrán. Tento návrh musí být odůvodněn a orgán činný v trestním řízení, který výslech provádí, jej musí respektovat a v zásadě mu vyhovět. Jedinou okolností, kdy tento orgán nemusí vyhovět tomuto návrhu, je skutečnost, že zde existuje nebezpečí z prodlení, které musí dostatečně konkretizovat a přesvědčivě odůvodnit. Také je zde podmínka, že nebezpečí z prodlení musí být takové intenzity, že převažuje nad případným škodlivým vlivem na psychiku svědka. Návrh na odložení výslechu mohou podat oprávněné osoby před zahájením výslechu, před pokračováním v dříve přerušeném, odloženém nebo ukončeném výslechu. Tento návrh mohou podat, pokud v době, kdy má být výslech zahájen je zřejmé, že vyslychaný není psychicky schopen výslechu nebo by výslech zhoršil jeho zdravotní stav. Ze stejných důvodů je možné již zahájený výslech přerušit nebo ukončit. Výslech se přeruší, jestliže ke zlepšení stavu vyslychaného postačí krátký časový úsek. Pokud není svědek schopen vypovídat po přerušení nebo je zřejmé, že již nebude schopen pokračovat ve výpovědi ještě před přerušením, tak orgán, který výslech provádí, jej ukončí. O návrhu i rozhodnutí orgánu o tomto návrhu a jeho odůvodnění se provede záznam do protokolu o výslechu svědka.³²

2.4 Opětovný výslech osoby mladší 15 let v dalším řízení

Z ustanovení § 102 odst. 2 TrŘ vyplývá, že výslech osoby mladší osmnácti let by neměl být opakován, a tedy tvoří výjimku ze zásady ústnosti při hlavním líčení. Výslech této osoby bude většinou proveden v přípravném řízení. V nutných případech, pokud je to potřebné ke správnému rozhodnutí, je možné tento výslech opakovat. Potřeba opětovného výslechu bude vyplývat ze všech okolností

---

³⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář*. Praha, 2013, s. 1501.

³¹ viz kapitola 3.6 Osoby přibrané k výslechu.

³² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář*. Praha, 2013, s. 1503.

trestního řízení a důkazní situaci ve věci. Dalším důvodem může být právo obviněného pokládat svědkovi otázky. Zde se vyskytuje již zmíněná kolize v ústavních právech svědka mladšího patnácti let a obviněného. Při provádění tohoto výslechu v přípravném řízení je tedy kladen velký důraz na preciznost provedení tak, aby tento úkon již nemusel být opakován nebo zpochybněn v hlavním líčení.³³

Jednou z vad, která může být důvodem nutnosti opětovného výslechu svědka mladšího patnácti let zejména v hlavním líčení, je provedení výslechu před sdělením obvinění podezřelému a provedení tohoto úkonu jako neodkladného, při nedodržení ustanovení § 158 odst. 8 a § 158a TrŘ. Dalšími vadami, které vedou k opětovnému výslechu, jsou opomenutí přibrání obligatorně přibírané osoby k výslechu nebo absence poučení vyslychané osoby.

Pokud dochází k opětovnému výslechu svědka mladšího patnácti let v hlavním líčení, je to pro něj velice stresující událost, která se neodehrává jen během samotného výslechu, ale i dříve. Stresové faktory se dají rozdělit do několika skupin. První touto skupinou jsou faktory před hlavním líčením, kdy čekání na den hlavního líčení spojené s nejistotou a obavami z něj, působí negativně na psychiku dítěte. Při samotném hlavní líčení působí negativně na svědka vzpomínání na okolnosti týkající se výslechu. Také střetnutí s obžalovaným a výpověď před cizími lidmi. Posledním negativním faktorem jsou události po hlavním líčení. Svědek nemá dostatečné informace o výsledku líčení nebo je nespokojen s rozhodnutím soudu.³⁴

2.5 Přečtení protokolu o výpovědi svědka dle § 102

Pokud jsou splněny všechny předepsané náležitosti o výslechu svědka, které udává TrŘ a nebude nutné vzhledem k důkazní situaci vyslychat svědka dle § 102 osobně, rozhodne soud o provedení důkazu přečtením protokolu o výpovědi tohoto svědka nebo přehrání obrazového a zvukového záznamu o jeho výslechu pořízeného videokonferenčním zařízením. Rozhodnutí soudu o přečtení protokolu o výpovědi svědka má formu usnesení, které stačí zaznamenat

---

³³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář*. Praha, 2013, s. 1504.

³⁴ ČÍRTKOVÁ, L. Výslech dítěte a jeho úskalí (2.). *Právo a rodina*, 2010, č. 4, str. 6-7.

do protokolu a nemusí se tedy vyhotovovat. Proti takovému rozhodnutí není přípustná stížnost. Při přečtení protokolu o výpovědi svědka dle § 102 neplatí ustanovení § 211 odst. 1 a 2 TrŘ a s tímto rozhodnutím tedy nemusí státní zástupce ani obžalovaný souhlasit, nemusí se jednat o svědka, který je nedostupný nebo nezvěstný a jeho výslech nemusel mít charakter neodkladného a neopakovatelného úkonu. Možnost provedení obrazového a zvukového záznamu při úkonech trestního řízení prostřednictvím videokonferenčního zařízení umožnila novela provedená zákonem č. 459/2011 Sb.³⁵

2.6 Osoby přibrané k výslechu

Po novele zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, provedené zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, nahradil povinnou přítomnost pedagoga při výslechu podle § 102 odst. 1 orgán sociálně-právní ochrany dětí.³⁶ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, upravuje jako orgán sociálně-právní ochrany dětí v trestním řízení proti mladistvému jen obecní úřad obce s rozšířenou působností, za který musí být u výslechu přítomna pověřená osoba. U výslechu svědka mladšího než osmnáct let lze orgán sociálně-právní ochrany dětí nahradit jinou osobou, která má zkušenost s výchovou mládeže. Takovouto osobou může být zejména pedagog, dětský psycholog nebo psychiatr, který může být zároveň v této věci i znalcem. Znalec může být přibrán např. k psychologickému výslechu a podle § 107 odst. 1 TrŘ má také dovoleno, aby byl přítomen při výslechu svědků a aby jim kladl otázky vztahující se na předmět znaleckého vyšetřování. Některá z těchto osob se přibírá z důvodu, aby přispěla ke správnému vedení výslechu, a to z hlediska všech skutečností, které mohou mít vliv na vyslýchanou osobu mladší než osmnáct let. Zároveň je schopna určit duševní a mravní vyspělost vyslýchané osoby a na základě toho, má být přizpůsoben obsah, rozsah a průběh výslechu. Takto přibraná osoba nevypracovává zprávy ani závěry, a jak je uvedeno v § 102 odst. 2 se podle potřeby vyslechne ke správnosti a úplnosti zápisu, ke způsobu, kterým byl výslech prováděn, a také i ke způsobu,

---

³⁵ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář*. Praha, 2013, s. 1504-1505.

³⁶ Ovšem již nedošlo k odpovídající novelizaci i v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, takže není zřejmé, který konkrétní orgán sociálně-právní ochrany dětí (resp. pověřená osoba) se má zúčastnit výslechu podle § 102 odst. 1.

jak vyslychaná osoba vypovídala. Výše uvedené osoby musí být přítomni celému výslechu svědka mladšího než osmnáct let.³⁷ V případě opomenutí povinnosti přibrat k výslechu osoby mladší než osmnáct let o okolnostech v § 102 odst. 1 orgán sociálně-právní ochrany dětí nebo jinou osobu, která má zkušenost s výchovou mládeže, je podstatnou vadou tohoto úkonu a činí výpověď nepoužitelnou jako důkaz. Tuto vadu nelze zhojit tím, že svědek v průběhu řízení dovršil patnáctý rok věk³⁸.

Dalšími osobami, které mohou být přibrány k výslechu osoby mladší než osmnáct let, jsou rodiče. Přibrání rodičů není obligatorní a zásadně nemůže nahradit povinnou přítomnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí ani jiné osoby, která má zkušenost s výchovou mládeže. Přibrání rodičů přichází v úvahu jedině tehdy, pokud by to přispělo ke správnému provedení výslechu.³⁹ Rozhodnutí, zda přibrat nebo nepřibrat rodiče k výslechu osoby mladší patnácti let musí orgán činný v trestním řízení vždy opírat o vyjádření obligatorně přibrané osoby. Jde tedy jen o možnost, která je na uvážení vyslychajícího orgánu činného v trestním řízení. Rodičům může být přítomnost u výslechu svého dítěte podle § 102 odst. 1 odepřena, i když o to sami požádají. V případech, kdy jsou rodiče zainteresováni na výsledku řízení nebo hrozí-li, že dítě v jejich přítomnosti není schopno nebo ochotno vůbec nebo pravdivě vypovídat, je přítomnost rodičů nežádoucí. Naopak v žádném případě nesmí být rodiče přítomni výslechu osoby mladší než osmnáct let ve věci, ve které jsou nebo mohou být sami trestně stíháni.⁴⁰

Pokud vyslychaná osoba mladší než osmnáct let vypovídá v jiném než českém jazyce, musí být přítomen také tlumočník.

Kromě výše zmíněných osob nesmí být na výslechu osoby dle § 102 odst. 1 TrŘ přítomni jiné osoby. Pokud by byla osoba mladší než patnáct let vyslychána v přítomnosti jiného dospělého svědka, který byl slyšen nebo by mohl být slyšen ke stejným skutečnostem, a který není osobou, která

---

³⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář*. Praha, 2013, s. 1502.

³⁸ Vrchní soud v Praze, 7 To 181/93, [R 11/1994 tr.].

³⁹ Nejvyšší soud ČSSR, Tpjf 158/80, [R 17/1982 tr.].

⁴⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář*. Praha, 2013, s. 1502 – 1503.

by mohla přispět ke správnému vedení výslechu osoby mladší než patnáct let, dochází k porušení zákona v ustanovení § 102 odst. 1 TrŘ⁴¹.

Vzniknou-li pochybnosti o způsobu výslechu osoby mladší 18 let, způsobu její výpovědi, správnosti a úplnosti zápisu o výpovědi nebo kombinaci těchto pochybností, může být vyslechnuta též osoba přibraná k výslechu svědka mladšího než 18 let. Přibraná osoba může vypovídat pouze o výše zmíněných pochybnostech. Nemůže výpověď svědka mladšího 18 let doplňovat nebo navrhnout obsah svědecké výpovědi. Pokud není přibraná osoba v téže věci znalcem, vyslechně se jako svědek.⁴²

Úpravu výslechu dítěte můžeme porovnat se Spojenými státy americkými, kdy při výslechu dětí soud na základě svého uvážení může povolit, aby dospělá osoba zůstala v úzkém kontaktu s dítětem, které svědčí. Soud může povolit, aby tato osoba držela dítě za ruku nebo jí dítě sedělo v průběhu výslechu na klíně. Dospělá osoba však nemůže pomáhat dítěti s odpovědí na otázku nebo dokonce odpovídat za něj.⁴³

V Belgii, Rakousku, Irsku, Lucembursku a Švýcarsku je umožněno, aby osoba s mentálním handicapem byla při výslechu doprovázena důvěrníkem. Přítomnost důvěrníka také umožňuje Velká Británie a Portugalsko, a to nejen osobám s mentálním handicapem, ale všem zranitelným svědkům, včetně dětí. Na Maltě, v Lucembursku, Kypru a Španělsku jsou děti vyslýchány pouze v přítomnosti rodiče nebo osoby, které důvěřují. Ve Švýcarsku, na Islandu, v Belgii a Lichtenštejnsku může děti doprovázet kdokoliv, kdo jim může být oporou.⁴⁴

---

⁴¹ Nejvyšší soud České socialistické republiky, 7 Tz 84/69, [R 38/1970 tr.].

⁴² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád: komentář*. Praha, 2013, s. 1505.

⁴³ *United Nations Office on drugs and crime Vienna. Handbook for Professional and policymakers on justice in matters involving child victims and witnesses of crime*. [online]. 2009 [cit. 10. 1. 2014]. Dostupné na WWW:

<http://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/hb_justice_in_matters_professionals.pdf>.

⁴⁴ *Liga lidských práv* [online]. 2007 [cit. 5. 1. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://llp.cz/publikace/ochrana-obeti-trestnych-cinu-pred-druhotnou-viktimizaci/>>.

3 ZVLÁŠTNOSTI VÝSLECHU DĚTÍ

Výslech dětí se vyznačuje řadou specifických zvláštností, které jsou dány jednak množstvím individuálních zvláštností v jednotlivých složkách psychiky, (například v zájmech, schopnostech, citovém životě apod.), ale také rozdílným vývojem psychiky na jednotlivých stupních vývoje. Je tedy nutné všimnout si v každém individuálním případě věku, tělesné, duševní a sociální úrovně dítěte.

Pro svědeckou způsobilost dětí uvádí Čírtková⁴⁵ tři klíčové oblasti:

- ✓ vnímání – děti do čtyř až pěti let neumí komplexně ještě současně mentálně zpracovat situaci. Zaměřují se pouze na detaily, které jsou pro ně podstatné a které si přesně pamatují. Pokud líčí složitější děje, jsou tyto děje chudší na podrobnosti. U dětí přibližně do šesti let věku může docházet k prolínání skutečností s fantazií, ale jsou schopné vnímat podrobnosti a vyličít takovou okolnost, která na ně silně zapůsobila. Děti od sedmi let věku už registrují okolnosti, které se jich osobně netýkají, rozšiřuje se tedy u nich kapacita a výkonnost vnímání.
- ✓ paměť – nelze jednoznačně odpovědět na otázku, od kdy funguje dětská paměť stejně jako u dospělých. Děti si dobře dokáží vybavit výjimečné události i s velkým časovým odstupem.
- ✓ řeč – gramatické základy mateřského jazyka ovládají děti zhruba od čtyř let a s tím také dochází k rozšiřování slovní zásoby. Asi od šesti let jsou děti způsobilé rozdělovat slova na slabiky, tvořit rýmy a vyprávět souvislé historky. Děti se můžou dopouštět chyb v porozumění výroky jiné osoby, až do té doby, dokud nedojde k ukončení procesu osvojování gramatické kompetence. Odpovědi malých dětí bývají z důvodu

---

⁴⁵ ČÍRTKOVÁ, L. Výslech dítěte a jeho úskalí. *Právo a rodina*. 2010, roč. 12, č. 3, s. 10

malé slovné zásoby obvykle krátké. Podat výpověď jako dospělý jsou schopné děti zhruba od dvanácti let.

Chmelík⁴⁶ jako základní pravidla přístupu k výslechu osoby mladší než patnáct let uvádí:

- ✓ uvědomit si, jakou osobu mám před sebou,
- ✓ osobu mladší patnácti let přiměřeně poučit,
- ✓ pečlivě zvažovat okruh osob přítomných u výslechu,
- ✓ vyvarovat se sugestivních a návodných otázek,
- ✓ vyvarovat se mentorování,
- ✓ využít spontánnosti výpovědi, zásadně nepřerušovat,
- ✓ věnovat dostatečnou pozornost navázání kontaktu, navodit atmosféru důvěry,
- ✓ k výslechu přibrat raději pedagoga, než rodiče nebo zástupce školy,
- ✓ ztratí-li se pozornost dítěte a tím kontakt, přerušit výslech, odvést pozornost na jiné neutrální téma, případně se snažit opětovně kontakt navázat a teprve poté pokračovat ve výslechu,
- ✓ vyvarovat se opakování výslechu dítěte.

3.1 Osoby účastníci se výslechu

Osoby, které se účastní výslechu dítěte lze zásadně rozdělit do tří skupin. První představuje samotný vyslýchající, druhá zahrnuje osoby přibrané a třetí představují rodiče dítěte. Osobami přibranými k výslechu a rodiči vyslýchaných dětí se zabývá kapitola 3.6. Nyní se tedy budu zabývat osobou vyslýchajícího.

3.1.1 Osoba vyslýchajícího

Ve všech případech je osoba vyslýchajícího velice důležitá pro zjištění skutečného stavu věci, které se výslech týká, o to více, je-li vyslýchaným dítě. O úspěchu nebo neúspěchu, o kvalitě výpovědi, i o tom, jestli si dítě neponese negativní důsledky pro svůj budoucí mravní a duševní vývoj prakticky rozhoduje osobnost vyslýchajícího.

---

⁴⁶ CHMELÍK, J. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. Praha, 1987, s. 95-96.

Před tím, než začne výslech, by měl vyslychající sám o sobě zjistit, v jakém stavu se momentálně nachází, a zda ho tento stav nečiní nezpůsobilým vést výslech. Jde především o nutnost poznání svého současného psychického stavu, a to včetně možných negativních vlivů, které na něj mohou momentálně působit. V případě, že se vyskytnou nějaké negativní vlivy, analyzovat je a pokusit se o jejich odstranění. Důležité je také doplnění znalostí, objasnění a pochopení problémů vyšetřované věci, které mohou být vyslychajícímu dosud nejasné.⁴⁷

Pokud se jedná o výslech dětí, může být vyslychající osoba sociální pracovník, dětský psycholog, vyšetřující policista (popř. odborně vyškolený policista, jde-li např. o dětskou oběť sexuálního zneužívání) a u soudu také soudce.

Vyslychající by měl svým individuálním přístupem dítěti usnadnit sdělení emocionálně nabytých prožitků a to, že si získá jeho důvěru, přispívá k tomu, jestli bude ochotně a uvolněně spolupracovat. Rozhodující je tedy přístup vyslychajícího k výslechu a důležitý je především jeho zevnějšek. Vyslychající by neměl být po fyzické stránce podobný pachateli. Výhodou při výslechu je účast muže i ženy, protože dítě má větší strach z osob stejného pohlaví, jako byla osoba, která se dopustila zneužívání nebo týrání. Vyslychající nesmí dát na první dojem z chování dítěte a dělat z tohoto chování předčasné závěry. Děti dokáží dobře vycítit názor dospělého a ve snaze vyhovět jeho očekávání a zalíbit se mu, mohou svoji výpověď zkreslit (jde o tzv. Pygmalion efekt). Vyslychající musí vždy postupovat s pochopením, empatií a trpělivostí, měl by šetřit psychický stav dítěte a neměl by například dítěti bránit, pokud by chtělo plakat. V žádném případě nesmí zpochybňovat vyjádření dítěte, na které by mu měl také poskytnout dostatek času. Je také dobré, aby dítěti nic nezatajoval, například natáčení rozhovoru na kameru. Vyslychající by si neměl propůjčovat roli rodiče například tím, že by ho napomínal za nevhodné chování. Pokud je vyslychajícímu dítě

---

⁴⁷ KONRÁD, Z; NĚMEC, M; NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha, 2008, s. 9.

nesympatické nebo vůči němu pociťuje nějakou nelibost, mělo by dojít ke změně v osobě vyslychajícího.⁴⁸

Policisté – specialisté, kteří vyslychají děti ve speciálních výslechových místnostech, si nevystačí se standardními znalostmi policejní práce, ale musí mít alespoň základní znalosti vývojové psychologie, komunikace s dětmi, rodiči a spolupracujícími organizacemi. Také musí mít dobré znalosti syndromu⁴⁹ sexuálního zneužívání a týrání dětí.⁵⁰ Výslechové místnosti by v žádném případě neměly nahradit práci specialisty – vyslychajícího. Na jedné straně zkvalitňuje práci tohoto specialisty a vytváří pozitivní image policie na veřejnosti, na druhé straně však klade vysoké nároky na profesionalitu policisty, který se musí na každý výslech pečlivě připravit a zdokonalit svůj verbální projev. Specialista musí brát v úvahu věkové zvláštnosti a osobnost dítěte a také si musí uvědomit, že je jeho projev zaznamenáván, a proto by se měl naučit improvizovat před kamerou a vyvarovat se chyb a nepřesností. Tito specialisté by tedy měli být neustále motivováni ke zvyšování kvalifikace a zdokonalování taktiky vedení výslechu dětí.⁵¹

Jak už bylo zmíněno výše, další osobou, která se může zúčastnit výslechu, je dětský psycholog. Nejčastěji bývá přibrán stejný psycholog, který následně bude vypracovávat na věrohodnost dětské výpovědi znalecký posudek. Již před započítím výslechu, v době jeho příprav je důležitá spolupráce psychologa a vyslychajícího.⁵²

3.2 Sugescie a sugestibilita dítěte

„Sugescie představuje zvláštní postup ovlivňování, při kterém ovlivňující osoba (sugerent) podsouvá druhému určité představy či informace autoritativním,

---

⁴⁸ GILLERNOVÁ, I; BOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha, 2006, s. 197.

⁴⁹ tento syndrom lze definovat jako soubor nepříznivých příznaků v nejrůznějších oblastech stavu, vývoje dítěte a jeho postavení ve společnosti a zároveň v rodině. Vzniká převážně úmyslným ubližováním dítěti, které je nejčastěji způsobeno jeho nejbližšími vychovateli, hlavně rodiči

⁵⁰ *Prevence kriminality* [online]. 2010 [cit. 9. 1. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.prevencekriminality.cz/projekty/overene-projekty-upr/specialni-vyslechove-mistnosti/projekt-specialnich-vyslechovych-mistnosti-pro-detske-obeti-54cs.html>>.

⁵¹ *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 9. 1. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/kriminalita-na-detech-program-svm-doc.aspx>>.

⁵² GILLERNOVÁ, I; BOUKALOVÁ, H. a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha, 2006, s. 200.

*naléhavým a působivým způsobem, takže je závislá osoba přijímá nekriticky a automaticky za své a produkuje je dále jako vlastní osobní zážitky a názory.*⁵³

Míra sugescí je individuální, ovlivnitelná životní situací, aktuálním stavem, ale také vlivem skupiny nebo davu apod.

Sugestibilita je nejčastěji zmiňovanou proměnnou, týkající se věrohodnosti dětského svědectví a projevuje se jako náchylnost k přejímání myšlenek druhých, zvýšená ovlivnitelnost a způsobilost podléhat sugesci. Lze ji považovat za vlastnost osobnosti.⁵⁴

Sugestibilita závisí na věku jedince, duševním zdraví a situačních faktorech. Zvýšená sugestibilita je zpravidla u dětí a starších osob, také doprovází některé duševní poruchy, jako například debilitu nebo paranoidní psychózy, dále vzrůstá při pocitech nejistoty, strachu nebo úzkosti. Také závisí na inteligenci, kde s vyšší inteligencí zpravidla klesá a v neposlední řadě závisí na pohlaví. Ženy bývají zpravidla sugestibilnější než muži.⁵⁵

Jak už bylo zmíněno výše, více ovlivnitelné (sugestibilní) jsou mladší děti vůči informacím od dospělých osob a autorit. Děti přebírají cizí informace a zakomponují je do vlastních vzpomínek. Dítě uvádí to, co si myslí, že chce vyslychající slyšet. Příznakem bývá zejména nápadné rozšiřování původního spontánního sdělení, kterým začalo podezření. Jako příklad uvádí Čírtková výpověď pětileté dívky, která pod dojmem, že se od ní očekávají další jména, rozšířila obvinění ze sexuálního zneužívání na všechny příbuzné a nakonec i na vyslychající státní zástupkyni.⁵⁶ Při výslechu dítěte by měl tedy vyslychající pečlivě formulovat své otázky tak, aby nenapovídaly nebo nenaznačovaly dítěti, jak na ně má odpovídat. Ve věci sugestivních otázek se můžeme opřít i o judikaturu, konkrétně judikatura Nejvyššího soudu⁵⁷, kde je stanoveno, že *„je v rozporu s § 92 odst. 3 TrŘ, je-li obviněný při kladení otázek za účelem doplnění výpovědi nebo k odstranění neúplností, nejasností a rozporů přesvědčován, že jeho výpověď je nepravdivá a je mu předstírán názor*

---

⁵³ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň, 2006, s. 296.

⁵⁴ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha, 2013, s. 216.

⁵⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň, 2006, s. 296.

⁵⁶ ČÍRTKOVÁ, L. Výslech dítěte a jeho úskalí. *Právo a rodina*. 2010, č. 3, s. 11.

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.6.1986, 11 Tz 29/68.

vyslychajícího na obsah výpovědi s cílem přizpůsobit výpověď obviněného tak, aby byla v souladu s výsledky místního ohledání a pitvy, které jsou známy vyslychajícímu“. Stejnou pozornost by měl vyslychající věnovat i kontrole neverbálních projevů komunikace. Vyslychající by si měl také při kladení otázek dětem uvědomit rizika, která přinášejí uzavřené otázky, tedy otázky typu „ano-ne“. Je prokázáno, že i dospělí mají tendenci spíše říci ano, než ne. I na otázky, kterým děti nerozumí nebo jsou nesmyslné, jsou schopné vyslovit ano. Důvodem je skutečnost, že se záporná odpověď jeví jako neslušná a nevychovaná reakce. Proto je důležité před vlastním dotazováním dítě výslovně upozornit, že má možnost odpovědět i „já nevím.“ V některých případech se používají i tzv. kontrární otázky, tedy dotazy na to, co se objektivně a reálně nemohlo přihodit. Důvodem pro používání těchto otázek, je možnost, že dítě vypoví důležité skutečnosti, na které by si jinak nevzpomnělo při snaze tento nesmysl vyvrátit.⁵⁸

3.3 Věrohodnost dětské výpovědi

Pojem věrohodnost výpovědi označuje Čírtková⁵⁹ jako „*míru souladu výpovědi se skutečností*“. Věrohodná výpověď líčí události tak, jak si je osoba uložila a uchovala v paměti, bez zkreslení, tj. tak, jak skutečně proběhly. Naopak nepravdivá výpověď obsahuje informace, které jsou záměrně zkreslené, smyšlené a neodpovídající skutečnosti. Zcela smyšlené výpovědi se prakticky nevyskytují. Převážná většina výpovědí obsahuje kombinaci pravdivých a nepravdivých informací, kde vyslychaný úmyslně a záměrně uvádí nepravdu jen v určitých částech své výpovědi.

Dále je třeba od věrohodnosti výpovědi odlišit tzv. přesnost výpovědi, kdy je vyslychaný ochoten vypovídat úplně a pravdivě. Nemá tedy úmysl klamat a sdělovat lživé údaje, ale vlivem vyvolání vzpomínky z paměti po dlouhém časovém úseku, nebo např. špatně vedeném výslechu, dojde k neúmyslnému a nechtěnému zkreslení výpovědi.⁶⁰

---

⁵⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. Plzeň, 2009, s. 334.

⁵⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. Plzeň, 2009, s. 368.

⁶⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. Plzeň, 2009, s. 369.

Na počátku 20. století tehdejší psychologové silně pochybovali o schopnosti dětí vypovídat ve shodě s realitou. Byl uplatňován názor, že výpověď dítěte je zpravidla nepřesná a zatížená množstvím chyb. Dětským výpovědím bylo přisuzováno dotváření reality ve fantazijních představách a vydávání představované situace za skutečné, tak jak to běžně činí ve hře.⁶¹ Názor psychologů se v současné době změnil, zejména v tom, že výpověď dítěte je považována za plnohodnotnou jako u dospělého, dokonce (vzhledem k jejich schopnosti zapamatovat si informace na fotografickém principu), jsou děti schopny vypovědět podrobnosti a detaily, které dospělý člověk běžně často zapomíná a přehlíží.⁶² V současné době se tedy vychází ze stanoviska, že děti jsou schopné poskytnout věrohodnou a platnou výpověď.

Důležitou podmínkou při zkoumání věrohodnosti dětské výpovědi je nutný individuální přístup ke každému jedinci. Je také důležité brát v úvahu i vrozený typ temperamentu a nervové soustavy, protože s vrozeným typem nervové soustavy souvisí mnoho psychických stavů, mezi které patří například strach, deprese, aktivita nebo pasivita, odvaha atd. „*Nízká mentální úroveň je provázena zvýšenou sugestibilitou a sníženou korekcí rozumovou úvahou, mentálně retardované děti mnohdy nechápou ani smysl kladených otázek.*“⁶³

3.3.1 Obecná a speciální věrohodnost dětské výpovědi

Obecná věrohodnost se týká vyslychaného jako osobnosti, kdežto speciální věrohodnost se týká samotné výpovědi.

Obecná věrohodnost vyjadřuje, že vyslychaný má odpovídající psychické předpoklady k objektivnímu vnímání, zapamatování a vybavení událostí prožívaných ve svém běžném životě. Každý člověk se vyznačuje určitou obecnou věrohodností, která je u různých lidí rozvinuta různě.⁶⁴ Zkoumání obecné věrohodnosti spočívá v analyzování, zda nejsou tyto schopnosti ovlivněny duševní

---

⁶¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2009, s. 333.

⁶² CÍSAŘOVÁ, D. a kol. *Trestní právo procesní*. Praha, 2006, s. 344.

⁶³ KACAFÍRKOVÁ, M. Věrohodnost výpovědi nedospělých a mladistvých osob v trestním řízení. *Právo a rodina*. 2001, č. 2, str. 11-14.

⁶⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2009, s. 369.

chorobou nebo poruchou, a pokud jsou, tak do jaké míry.⁶⁵ Obecnou věrohodnost dětí dále hodnotíme podle objektivních zpráv, jak z domácího prostředí, mezi které patří například výpovědi rodičů, sourozenců a dalších příbuzných, tak z jiných prostředí, kde se dítě pohybuje. Další hodnocení obecné věrohodnosti může provést znalec, který též posuzuje krátkodobou i dlouhodobou paměť dítěte. Věrohodnost dítěte je velmi složitá, proto je nutné vyšetřit dítě opakovaně. Na závěr vyšetření by měl znalec zjistit, zda výpověď dítěte pramení ze vzpomínek, sugestivního ovlivňování, vyslechnutých hovorů či pozorovaných událostí, kterých bylo svědkem.⁶⁶

Rozbor znaleckých expertíz ukázal, že je-li věrohodnost dětské výpovědi zkoumána v závislosti na věku vyslychaného dítěte, jsou nejspolehlivější výpovědi dětí mladšího školního věku, zejména období mezi 9. a 11. rokem. U chlapců toho období přetrvává do třinácti až čtrnácti let, kdežto u dívek v tomto období začínají být výpovědi méně spolehlivé, protože bývají citově nevyvážené, projevuje se u nich zvýšená sexuální vnímavost a zvědavost, a také předem dokáží připravit výpověď a vypovídat v závislosti na kladném nebo záporném citovém zaměření, které mají k zúčastněným osobám. Také u dětí v předškolním věku nelze příliš spoléhat na věrohodnost výpovědi spojenou s časovými údaji. Podle zkušeností vyšetřovatelů je do deseti let velmi nízká, poté se pomalu zvyšuje.⁶⁷

„V případě speciální věrohodnosti se posuzuje, zda je konkrétní výpověď pravdivá a do jaké míry koresponduje se skutečností.“⁶⁸ Zde psycholog především porovnává jednotlivé výpovědi, které byly prováděny opakovaně s různým časovým odstupem a sleduje jejich změny. Zaměřuje se zejména na odhalení možných důvodů lživé výpovědi, mezi které mohou patřit například strach, ochrana jiné osoby, msta apod. Důležitým okamžikem pro zhodnocení speciální věrohodnosti je rekonstrukce první zmínky o dané kritické události.⁶⁹ Také je důležité, aby si psycholog dobře všiml výrazů, které jsou obsaženy v dětské výpovědi. Některé výrazy by totiž samo od sebe, s ohledem na svůj věk

---

⁶⁵ KACAFÍRKOVÁ, M. Věrohodnost výpovědi nedospělých a mladistvých osob v trestním řízení. *Právo a rodina*. 2001, č. 2, str. 11-14.

⁶⁶ PAVLOVSKÝ, P. a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. Praha, 2012, s. 148.

⁶⁷ KACAFÍRKOVÁ, M. Věrohodnost výpovědi nedospělých a mladistvých osob v trestním řízení. *Právo a rodina*. 2001, č. 2, str. 11-14.

⁶⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2009, s. 370.

⁶⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2009, s. 370.

a mentální úroveň, nemohlo použít. Pokud by se tyto výrazy v dětské výpovědi objevily, je pravděpodobné, že zde došlo k návodu, přinucení, radě nebo sugesci.⁷⁰

3.3.2 Dětská lež

S věrohodností dětské výpovědi úzce souvisí rozpoznání lži vyslychaného dítěte. U všech lidí se vyskytují mezery v paměti, ale na rozdíl od dospělých si děti mezery nahrazují, doplňují a zaměňují situace. Ve zvýšené míře se u dětí objevují snové a fantazijní upravování vzpomínek a dítě těžko dokáže odlišit, co si vyfantazirovalo a co skutečně prožilo. Nejživější fantazii mají děti mezi šestým až devátým rokem, kdy se dítě vžije do situace a domýšlí si. A právě na základě fantazie vzniká jedna z forem dětské lži.⁷¹

Dětská lež je běžný fenomén, záleží na tom, jakou má míru. Jedná se o nepravdivý výrok a dítě si musí být vědomo, že je to lež. Malé dítě do 5-6 let není schopno odlišit lež od pravdy, a proto mnoho nepravdivých dětských výroků není lží.

Ne však každá lež je záporným jevem. Je tomu tak třeba u únikové lži, kdy se dítě snaží vyhnout nepříznivé situaci a nalhává si situaci příznivější. Je výrazem touhy po vypořádání se ze zklamání a starostmi. S touto lží se setkáváme v případech, kdy má např. dítě vypovídat o neutěšených rodinných poměrech apod. a situaci líčí v rozporu se skutečností. Jedná se například o rozvodové pře, kde si dítě nepřipouští, že ho jeho maminka zanedbává, že ho nemá ráda. Dítě lže také tam, kde je utlačováno a dokonce i týráno. Jedná se o lež obrannou a slouží k ochraně dětské osobnosti. Nejzávažnějším jevem je však tzv. lež účelová, která může být buď pasivní (dítě zamlčuje pravdu), anebo aktivní, která je nebezpečnější, protože z takového lhaní se může stát rys osobnosti (tzv. prolhanost). Dětská lež není vždy průhledná a prostá. Obvykle dítě líčí vymyšlené skutečnosti do nejmenších podrobností, a tím pak způsobí velké nepříjemnosti. Jako příklad lze uvést dívku, která tvrdí, že ji její učitel obtěžuje, i když to není pravda. I když se prokázala nevina, dívka

---

⁷⁰ KACAFÍRKOVÁ, M. Věrohodnost výpovědi nedospělých a mladistvých osob v trestním řízení. *Právo a rodina*. 2001, č. 2, str. 11-14.

⁷¹ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha, 2013, s. 264.

si to nenechá vymluvit a stále říká, že to pravda je. Důvodem je, že ji pan učitel nemiluje. Mezi nejčastější projev lži se považuje projev strachu, kdy se dítě snaží uniknout potrestání. Pokud dítě zjistí, že mu v určitých situacích lež pomůže uniknout trestu, dítě si zvykne lhát.⁷²

Děti, které mají hysterické tendence, mají nejvýraznější tendence ke lhaní. Často hraje roli výchova a prostředí. Jako příklad lze uvést napsání omluvenky s uvedením nemoci dítěte rodičem, aby se dítě mohlo zúčastnit určité rodinné akce s rodiči v době jeho školní docházky.

Novák⁷³ uvádí také tzv. lež bájivou, ke které mají sklon malé děti. Dítě rozšiřuje mýty a báje o sobě i o druhých. Příběhy mají spíše dlouhodobý charakter a bývá v nich trocha pravdy. Dítě skládá své zážitky, které jsou založeny na skutečně prožitých situacích, ale tento zážitek je přibarven a zdramatizován dle fantazie dítěte (např. dítě falešně obviní svého otce, že se před ním obnažoval, poté se zjistí, že si pouze převlékal dlouhé kalhoty za krátké). Výsledek bývá často senzační a nepřináší dítěti osobní zisk. Dítě svým příběhům nakonec mnohdy i uvěří.

Pro zkušené kriminalisty není těžké lhaní u dětských svědků odhalit. Projevuje se to tím, že dítě například používá výrazy, které vzhledem ke svému věku nebo mentální úrovni nemůže znát, výpověď obsahuje logické rozpory a mezery, stává se při dalších otázkách a opakováních podrobnější nebo více dětí po sobě prakticky shodně vypovídá, protože se domluví na společné výpovědi.⁷⁴

3.4 Prostředí výslechu

Při výslechu dítěte je důležité získat si jeho důvěru, přizpůsobit mu styl komunikace a také prostředí, které je důležitým psychologickým momentem jeho výslechu, protože může značně ovlivnit výslednou výpověď. Z tohoto důvodu Policie ČR začala vytvářet v rámci celé České republiky speciální výslechové místnosti, protože většina služebních místností nenavozuje

---

⁷² MATIÁŠEK, J; SOUKUP, J; BÁRTA, B. *Psychologie a výslechová praxe*. Praha, 1968, s. 49.

⁷³ NOVÁK, T. Pseudologia phantastica neboli lež bájivá a falešné obvinění dítětem. *Právo a rodina*. 2006, č. 3, str. 9-10.

⁷⁴ KONRÁD, Z; NĚMEC, M; NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha, 2008, s. 61-72.

pocit bezpečí vyslychanému dítěti.⁷⁵ Ve výjimečných případech může výslech dítěte proběhnout v domácím prostředí nebo školních prostorách. Tyto možnosti jsou však pro dítě i pro osoby účastnící se výslechu náročnější vzhledem k velikosti prostor, ve kterých se výslech provádí. Jako největší problém lze spatřovat ve sdílení těchto prostor vyslychaného s ostatními osobami, které jsou při výslechu ve speciální výslechové místnosti v jiné místnosti, do které se výslech přenáší obrazem i zvukem. Absence speciálních výslechových místností tedy přispívá k nežádoucí druhotné viktimizaci⁷⁶.

3.4.1 Speciální výslechové místnosti

První speciální výslechové místnosti vznikly v roce 2003 a 2004 v Praze a Ostravě. Před těmito lety probíhal výslech dětí v běžných policejních kancelářích, kam vyšetřovatelé vodili i pachatele trestných činů, což působilo na psychiku dítěte nevhodným způsobem.

V roce 2006 přijala vláda ČR Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období let 2006 – 2008. V rámci tohoto plánu přijal a vyhlásil Republikový výbor pro prevenci kriminality dne 22.2.2007 program „Zřizování speciálních výslechových místností pro dětské oběti a svědky Policie ČR“.

V roce 2007 přistoupilo Ministerstvo vnitra k systematickému budování speciálních výslechových místností a komplexů. Hlavním důvodem, proč byly tyto místnosti vybudovány, je zmírnění traumatického zážitku prožité události dítěte – oběti, popřípadě svědka trestné činnosti. Výslech by měl tedy probíhat v prostorách, které svým vybavením a atmosférou oběť uklidňuje a vyvolává domácí dojem.⁷⁷ Speciální výslechové místnosti jsou tedy speciálně vybavené prostory, které slouží k šetrnému výslechu obětí trestné činnosti. Prvotně byly určeny pro děti, které se staly obětí nebo svědkem závažného trestného činu, ale mohou být použity i pro ostatní zvláště zranitelné oběti. Jedná se například

---

⁷⁵ KRAHULOVÁ, L. Specifika dokazování domácího násilí. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 11-12, s. 263.

⁷⁶ druhotnou (sekundární) viktimizací se rozumí druhotné zraňování a vystavování dítěte nadbytečné psychické zátěži v průběhu vyšetřování, kdy dítě jako oběť trestného činu se stává ještě obětí vyšetřování

⁷⁷ *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2008 [cit. 9.2.2014]. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/5515/detska_prace.pdf>.

o oběti znásilnění, oběti domácího násilí, handicapované osoby, seniory apod. Výslechové místnosti určené pro provádění výslechů dětí jsou vybaveny již zmíněnými demonstračními loutkami „Jája a Pája“.

S budováním speciálních výslechových místností vznikla nutnost koordinovat činnost budování speciálních výslechových místností v rámci Policie ČR. V roce 2010 vznikla při Odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR koordinační skupina specialistů služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen „SKPV“) zařazených na problematice mravnosti a mládeže. Tato skupina je složená ze zástupců všech krajských ředitelství a jejím úkolem je nejen koordinovat budování speciálních výslechových místností, ale i realizovat projekt přípravy a vzdělávání specialistů, kteří speciální výslechové místnosti využívají.⁷⁸

Speciální výslechové místnosti se zřizují ve dvou typech. První typ je tvořen výslechovou místností a technickou (monitorovací) místností. Tyto dvě místnosti tvoří standardní typ speciální výslechové místnosti. Výslechová místnost je vybavena a uspořádána tak, aby vyhovovala práci s dětmi. Vnitřní vzhled místnosti musí působit pozitivně na děti, které jsou zde vyslýchány, proto by mělo být použito vhodné barevné vymalování místnosti spolu s dalšími vhodnými předměty, jako jsou obrázky, hračky, květiny apod. Toto vybavení místnosti však nesmí odvádět pozornost dítěte. K tomu, aby byla vidět nonverbální komunikace, gesta a mimika osoby vyslýchající a zvláště osoby vyslýchané, je zapotřebí, aby místnost měla minimálně dvě kamery, které jsou součástí technického vybavení místnosti. Další součástí technického vybavení místnosti jsou velmi citlivé mikrofony, které mohou zaznamenat i velmi tiché projevy vyslýchaného, popřípadě zde může být i počítač a digitální diktafon. V této místnosti jsou děti vyslýchány jen jednou osobou. V monitorovací místnosti jsou přítomni ostatní osoby účastníci se výslechu, kteří živě sledují průběh výslechu. Tato místnost je vybavena nábytkem, který umožňuje pořizování poznámek a studium spisového materiálu. Z technického vybavení místnosti jsou zde televizory či velkoplošné monitory a reproduktory či reprodukcí soustava. Nezbytným zařízením, které se zde nachází je prostředek

---

⁷⁸ *Prevence kriminality* [online]. 2014 [cit. 9.1.2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.prevencekriminality.cz/projekty/overene-projekty-upr/specialni-vyslechove-mistnosti/projekt-specialnich-vyslechovych-mistnosti-pro-detske-obeti-54cs.html>>.

pro komunikaci s vyslychajícím, přes který se mohou předávat otázky pro vyslychaného. Také se v této místnosti nachází technické zařízení pro ovládání a případné přepínání kamer, úpravy zvuku a pořizování obrazového a zvukového záznamu na DVD.⁷⁹

Druhým typem výslechových místností je nadstandardní. Tento typ patří svým vybavením mezi náročnější a účelněji zařízené, protože ho tvoří tři až čtyři místnosti. Oproti standardnímu typu je technické zařízení pro ovládání kamer, úpravu zvuku a pořizování záznamu přesunuto do samostatné technické místnosti. V této místnosti je také umístěn časovač pro zobrazení data a času v nahrávaném obraze a zařízení pro přenos obrazu a zvuku do monitorovací místnosti. V monitorovací místnosti se nachází jeden televizor navíc oproti standardnímu typu, který je určen pro tzv. vzdálený monitoring. Ten umožňuje zúčastněným osobám (obhájci, soudci, zákonnému zástupci, dětskému psychologovi atd.) sledovat nahrávání zvukového a obrazového signálu v jiné části budovy bez rizika kontaktu s dítětem nebo narušování úkonu. Samotná výslechová místnost je stejná jako u typu standardního. Pro přípravu výslechu, seznámení se s dítětem a zhodnocení jeho aktuálního psychického stavu, stupně vyzrálosti a komunikačních dovedností je určena další místnost, která se nazývá čekárna, nebo-li herna. Zde také může dojít k objasnění důvodu návštěvy dítěte.⁸⁰

V roce 2013 bylo ve všech výslechových místnostech provedeno 1 652 úkonů, z toho 839 úkonů činí výslechy dětí.

3.4.2 Síť speciálních výslechových místností v rámci České republiky

V současné době jsou speciální výslechové místnosti v každém kraji, ale jejich koncentrace se v jednotlivých krajích liší. V České republice je tedy v současné době ve všech krajích 50 speciálních výslechových místností. Některé z nich jsou umístěny v civilních objektech.

---

⁷⁹ *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 9. 1. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/standard-vybaveni-specialni-vyslechove-mistnosti-pro-detskeho-ucastnika-trestniho-rizeni.aspx>>.

⁸⁰ *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 9. 1. 2014]. Dostupné na WWW: <www.mvcr.cz/soubor/kriminalita-na-detech-program-svm-doc.aspx>.

Hlavní město Praha - v roce 2004 byla zřízena za podpory vedení Správy hlavního města Prahy první speciální výslechovou místnost pro děti, které se staly obětí nebo svědky trestné činnosti.

Středočeský kraj - má speciální výslechové místnosti na Okresním ředitelství v Berouně, Mělníku, Kladně, Příbrami a Kolíně.

Jihočeský kraje - poblíž Českých Budějovic, ve Slabcích u Lišova, byla vybudována speciální výslechová místnost v budově účelového zařízení PČR. V blízké době by měla být zřízena také v Písku.

Plzeňský kraj - výslechová místnost v Plzni byla zřízena v roce 2011 a nachází se v areálu Fakultní nemocnice Plzeň-Bory. V nemocnici je také umístěna výslechová místnost v Klatovech, která byla zprovozněna také v roce 2011.

Liberecký kraj - v roce 2008 vznikla na obvodním oddělení PČR speciální výslechová místnost v Jablonci nad Nisou. Poté vznikaly speciální výslechové místnosti na Krajském ředitelství policie Libereckého kraje a na územních odborech v Liberci, České Lípě a Semilech.

Ústecký kraj - v roce 2008 byla zřízena výslechová místnost v Mostě, na kterou byly vyčleněny dvě místnosti. V prosinci roku 2011 byla zřízena výslechová místnost v budově Městského úřadu v Rumburku. Od roku 2012 existují také speciální výslechové místnosti v Chomutově v budově magistrátu a v Kadani. Další výslechová místnost je v Ústí nad Labem. V roce 2013 se otevřela v prostorách odboru sociálních věcí a zdravotnictví speciální výslechová místnost v Litoměřicích.

Královohradecký kraj - policisté v tomto kraji využívají speciální výslechové místnosti na Krajském ředitelství a na Územních odborech v Hradci Králové, Rychnově nad Kněžnou, Trutnově, Jičíně nebo v Náchodě.

Karlovarský kraj - má od roku 2008 speciální výslechovou místnost na Okresním ředitelství v Chebu.

Pardubický kraj - v roce 2013 byly zřízeny výslechové místnosti na Krajském ředitelství v Pardubicích a ve Svitavách.

Kraje Vysočina - v tomto kraji se otevřela výslechová místnost v roce 2010, a to v Třebíči, poté v roce 2012 byla vybudována v Jihlavě a ve Žďáru nad Sázavou a od roku 2013 existuje v Havlíčkově Brodě. Letos se také otevřela v Pelhřimově.

Jihomoravský kraj - vybuoval speciální výslechovou místnost pro dětského svědka v objektu dětského domova v Brně (vila Dagmar), na Krajském ředitelství policie Jihomoravského kraje v Brně, na Městském ředitelství policie České republiky v Brně (ul. Cejl), dále v Blansku, Znojmě a Hodoníně.

Olomoucký kraj – zřídil speciální výslechovou místnost v budově Sdruženého zařízení pro péči o dítě v Olomouci a na Okresním ředitelství v Jeseníku. V roce 2012 byla otevřena v Přerově.

Moravskoslezský kraj - specializovaná výslechová místnost je v Ostravě umístěna v prostorách dětského domova pro děti do tří let v blízkosti centra Ostravy. Další jsou umístěny ve Frýdku-Místku, v Opavě a Krnově. V roce 2013 vznikla v Havířově jako jediný specializovaný komplex na Karvinsku.

Zlínský kraj - v roce 2011 byla zřízena speciální výslechová místnost ve Zlíně. Zlínský kraj byl posledním krajem, kde doposud podobné zařízení nebylo. Později byla zřízena také v Holešově v prostorách Střední a vyšší policejní školy. Tato místnost, mimo výslech dětí, slouží též pro odborné kurzy pro osoby, které vedou výslech s dětmi.

3.5 Pomůcky používané při výslechu

3.5.1 Demonstrační pomůcky

Do policejní praxe byly demonstrační loutky „Jája a Pája“ zavedeny Závazným pokynem policejního prezidenta č. 11/1995. V roce 2002 došlo k novelizaci této úpravy Závazným pokynem policejního prezidenta č. 8/2002. Jedná se o hadrové loutky, které mají velikost větších dětských panenek. Jája představuje osobu ženského pohlaví a Pája osobu mužského pohlaví, přičemž tyto loutky jsou oblečené. Sexuálně zneužití děti na nich mohou názorně ukázat,

jakým způsobem byly sexuálně zneužity.⁸¹ Loutky jsou vybaveny druhotnými pohlavními znaky (bez přesných napodobenin všech pohlavních znaků, jako jsou velká prsa, otevřená ústa, ochlupení, zdůrazněný konečník aj.). Při výslechu je důležité také určit, koho loutka představuje, ať už dítě samotné nebo kohokoliv jiného.⁸²

„Loutky se v policejní praxi využívají zejména v případech, když vysvětlení podává dítě, které není schopné popsat skutkový děj deliktu pro nízký věk, nebo pro mentální indispozici, nebo při obtížném popsání prožité situace, kterou oběť nedokáže jasně slovně vyjádřit a vysvětlit z důvodu ostychu či neznalosti.“⁸³

Dle výše zmíněného Závazného pokynu policejního prezidenta je práce s těmito loutkami svěřena specialistům, kteří se zabývají řešením kriminalistiky páchané na dětech ve struktuře služby kriminální policie a vyšetřování mimoresortním subjektům (lékařům, psychologům, pedagogicko-psychologickým poradnám, pracovníkům OSPOD, sexuologům apod.). Tyto loutky mohou být využity k podání vysvětlení ve všech fázích trestního řízení.

„Desatero pro používání loutek „Jája a Pája“:⁸⁴

- 1. Důkladně znát celý případ, posudky a expertizy.*
- 2. Připravit si i písemně okruhy otázek s ohledem na věk dítěte a seznámit se záměry všechny zúčastněné.*
- 3. Vytvořit podmínky pro nerušený výslech (telefony, odchody a příchody dalších apod.)*
- 4. Záznamovou techniku používat nenápadně.*
- 5. Při navazování kontaktu dbát na věk dítěte a povahu případu včetně slovníku pro děti pochopitelného.*
- 6. Loutky představit, nevnucovat je, nechat je dětem „ohmatat“, pojmenovat, seznámit se.*

⁸¹ ŠPECIÁNOVÁ Š. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha, 2003, s. 110.

⁸² *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2001-2013 [cit. 15. 1. 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.planovanirodiny.cz/rservice.php?akce=tisk&cislocianku=2006010913>>.

⁸³ *Policie České republiky* [online]. [cit. 25. 1. 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/jaja-a-paja.aspx>>.

⁸⁴ LAŠEK, J. *Kriminalistický sborník*. 1996, č. 6, s. 203.

7. *Výslech vést tak, aby byla zajištěna spontánnost výpovědi, vyvarovat se emočně zabarveného reagování na dětskou manipulaci s loutkou či jeho verbální projev.*
8. *Při únavě dítěte či přechodu do spontánní hry s loutkami, nesouvisející s případem, výslech přerušit a dítě zaměstnat jinak.*
9. *Po ukončení výslechu nechat dítě s loutkou pohrát, rozloučit se, pochválit je, „odvést“ je do pozitivní reality.*
10. *Zabezpečit přepis celého výslechu do protokolární formy.“*

Od doby zavedení demonstračních pomůcek do praxe se odstranila řada dosavadních problémů. Tyto demonstrační pomůcky umožnily policistům získat ucelenější přehled o spáchaném činu. Je však potřebné, aby s nimi pracoval pouze policista – specialista, který je dobře proškolen, jak s loutkami pracovat, aby mohl využít jejich všech pozitiv, které jejich použití přináší a také správně vyhodnotit zjištěné poznatky.⁸⁵

Protokolace je součástí každého výslechu a zde se může využít fotodokumentace či videozáznamu. Výslech s použitím loutek, který se dokumentuje videozáznamem, není narušován protokolací, ale vyslychajícím je po skončení výslechu proveden doslovný přepis, včetně poznámek o chování vyslychaného dítěte.

Vzhledem k tomu, že původní dvojice demonstračních pomůcek „Jája a Pája“ neodpovídá současným potřebám dětských svědků, ani po novele zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů (jedná se především o velikost panenek), byla oslovena PhDr. Alena Plšková, která je vlastníkem ochranné známky stávajících panenek s návrhem na provedení změn.

3.5.2 Videozáznam

Pro děti je nejvíce zatěžující opakovaný výslech, kdy musí stále dokola vypovídat o nepříjemných situacích, které prožilo. Pro soudce je důležitá bezprostřednost výslechu, pozorování svědka, jeho chování a styl odpovídání na otázky. Tato potřebná bezprostřednost se ze čtení výpovědi ztrácí.

---

⁸⁵ Plšková, A. Jája a Pája. *Kriminalistický sborník*. 1995, č. 9, s. 329-335.

Videozáznam v sobě dokáže skloubit obě výhodné a potřebné skutečnosti. Dítě nemusí být vystavováno opakovanému výslechu a orgán činný v trestním řízení může sledovat bezprostřední chování dítěte při výslechu.

Legislativní úpravu použití videozáznamu při výslechu nalezneme v ustanovení § 55a TrŘ, kde je v odst. 1 stanoveno, že *„k zachycení průběhu úkonu lze podle potřeby využít i těsnopisného zápisu, který se pak spolu s předpisem do obyčejného písma připojí k protokolu, případně zvukového nebo obrazového záznamu, anebo i jiného vhodného prostředku. Je-li při provádění úkonu využito videokonferenčního zařízení, pořizuje se zvukový a obrazový záznam vždy. A dále odst. 2 tohoto paragrafu stanoví, že „byl-li o úkonu pořízen vedle protokolu i zvukový nebo obrazový záznam, poznamená se tato okolnost v protokolu sepsaném o úkonu, v němž se uvede též údaj o použitém prostředku. Technický nosič záznamu se připojí ke spisu nebo se ve spise uvede, kde je uložen“.*

Výhodou videozáznamu je možnost kdykoli během trestního řízení přezkoumat dodržování zákonných podmínek výslechu i správného vedení samotného výslechu. Na videozáznamu se zachytí přesné verbální a hlavně neverbální projevy komunikace vyslychané osoby, která může být později podrobena analýze nebo znaleckému zkoumání.

Aby mohl být záznam použitelný při hlavním líčení, je potřeba dodržet všechny procesní povinnosti, které orgánům činným v trestním řízení ukládá trestní řád, ve znění pozdějších předpisů. Pro striktní nedodržení těchto povinností často soudy tyto záznamy odmítají jako důkaz a svědek, i osoba mladší patnácti let, musí vypovídat před soudem osobně. Mezi nejdůležitější podmínku patří možnost účasti na výslechu obhajoby, spolu s možností pokládat prostřednictvím vyslychajícího vyslychanému otázky.

Videozáznam je vyhotoven ve vysoké kvalitě a je uchováván v archivu Policie ČR pro použití v jednání před soudem. Po ukončení výslechu se podle videozáznamu vyhotoví doslovný přepis, který je spolu s videozáznamem součástí spisu. Pro znemožnění záměny záznamu musí být označen názvem úřadu,

jednacím číslem spisu případu, datem jeho provedení a jménem a příjmením vyslychané osoby.⁸⁶

Evropský soud pro lidská práva se k použití videozáznamu výslechu dětí před soudem staví kladně. Tento souhlas s použitím záznamu podmiňuje možnosti sledování výslechu dítěte obhajobou, buď skrze jednocestné zrcadlo, nebo v uzavřeném televizním okruhu. Druhou podmínkou je, aby obhajoba mohla prostřednictvím zvukového spojení s vyslychajícím pokládat skrze něj vyslychanému otázky. Pokud jsou splněny tyto podmínky, poté podle Evropského soudu pro lidská práva je dodržen článek 6 Úmluvy pro lidská práva a základní svobody.

V Dánsku je použití videozáznamu podobné jako u nás. Rozdíl je, že soud určí, kdo výslech bude provádět, poté může, ale i nemusí být použitý během hlavního líčení. Rozdílná praxe funguje v Belgii, kde je striktně určeno, že dítě mladší čtrnácti let bude vyslycháno pouze jednou, speciálně vyškoleným vyslychajícím a videozáznam bude přehrán před soudem s vyloučením veřejnosti. V Německu lze pořídit videozáznam výslechu dítěte mladší šestnácti let, a poté ho použít před soudem nebo soud může rozhodnout o osobním výslechu svědka za nepřítomnosti obžalovaného. Jako důkaz lze použít videozáznam výslechu prováděného ve speciální výslechové místnosti mimo jiné i v Nizozemí, Norsku a Švédsku.⁸⁷

3.5.3 Dětská kresba

Děti vyjadřují svůj vlastní názor na svět pomocí kresby, vyprávění nebo hry. Kresba je přirozeným komunikačním prostředkem po celé dětství. Dítě v ní dokáže vyjádřit své osobní pocity, zážitky, přání a problémy, a sdělit tím podstatně složitější informace, než jaké by bylo schopné verbálně vypovědět v jakkoliv dlouhém rozhovoru.⁸⁸

---

⁸⁶ NĚMEC, M. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha, 2003, s. 66.

⁸⁷ *Liga lidských práv* [online]. 2007 [cit. 10. 1. 2014]. Dostupné na: <<http://lp.cz/publikace/ochrana-obeti-trestnych-cinu-pred-druhotnou-viktimizaci/>>.

⁸⁸ ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno, 2000, s. 83.

Dítě ke kreslení zpravidla nikdo nemusí nutit, protože mu kreslení činí radost. Podle kresby se hodnotí inteligence dítěte, využívá se tedy při testování mentální úrovně, zkoumání efektivity dítěte, k vyjádření znalostí dítěte o svém těle a také v případech, že dítě dostatečně nezvládá jazyk.⁸⁹

Výkladu dětských kreseb se nejčastěji věnují psychologové, ale někdy se stává, že až po doporučení od jiných odborníků z oblasti péče o děti, mohou posoudit trauma dítěte. U sexuálně zneužitých dětí se v kresbě lidské postavy mohou objevit typické znaky, zejména explicitní vyvedení genitálií, vynechání genitálních partií, zakryté genitálie, vynechání střední části postavy, postava opačného pohlaví než je dítě samo apod. Lékařská prohlídka a pohovor s dítětem, by měl následovat poté, co se některý z těchto znaků v kresbě dítěte vyskytne.⁹⁰

Dále se krátce zmíním o testu kinetické kresby rodiny (Test Kinetic Family Drawing – KFD), který vypracoval v roce 1970 R.C. Burns a S.H. Kaufman. Jde o to, aby dítě nakreslilo každého člena rodiny, včetně sebe, při nějaké činnosti. Tím dává najevo, jaké vztahy má s osobami ve svém okolí. Tento test se ve Spojených státech používá při podezření na zneužívání dítěte a slouží při rozhodování, zda má být dítě odebráno z rodiny a umístěno do ústavního zařízení.⁹¹

3.6 Zvláštnosti výsledku sexuálně zneužívaného dítěte

V souvislosti se sexuálním zneužíváním dochází často k nejzávažnějším výsledkům dětí. Výzkumy uvádějí, že okolo 45 % případů pochází pachatel přímo z rodiny, v dalších až 40 % případů pachatel pochází z okruhu rodiny nebo známých. A pouze ve 13 % případů se objevuje pachatel, kterého oběť nezná.

Známost dospělého pachatele a dětské oběti je důležitým znakem, který ukazuje např., že děti zneužívané známým pachatelem při výsledku mění nebo odvolávají svá svědectví a také často lžou.

---

⁸⁹ DAVIDO, R. *Kresba jako nástroj poznání dítěte*. Praha, 2008, s. 15-16.

⁹⁰ PETERSON, L, W; HARDIN, M, W. *Děti v tísní: příručka pro screening dětských kreseb*. Praha, 2002, s. 19-25.

⁹¹ DAVIDO, R. *Kresba jako nástroj poznání dítěte*. Praha, 2008, s. 60-66.

Dětské chování, které vyslychající pozoruje při výslechu, je nutné chápat jako součást vyrovnání se s prožitým traumatem. Mluvíme o tzv. akomodačním nebo-li adaptačním syndromu, kdy se dítě snaží vstřebat traumatické zážitky a přizpůsobit se prožité újmě. Akomodačním syndromem trpí zejména dcery zneužívané otci. Tento syndrom je založen na pěti hlavních znacích, které souhrnně popisují a vysvětlují chování a prožívání sexuálně napadených dětí. Mezi tyto znaky patří:

- ✓ Utajování - pramení z vlastního pocitu viny, z reakce rodiny, z veřejného odsouzení apod.
- ✓ Bezbrannost - dítě sice chápe, že by se mělo bránit, ale je přesvědčeno, že je vydané pachateli napospas.
- ✓ Bezvýchodnost – dítě se považuje za špatné, protože strpělo nebo dokonce ještě snáší aktivity pachatele. Pokud má dítě sourozence, často se stává, že za ně cítí zodpovědnost a chápe situaci tak, že se za ně obětovalo. Po určité době si dítě na tuto situaci přivykne zejména tím, že vytěsňuje nepříjemné detaily z paměti.
- ✓ Opožděné oznámení – k oznámení zpravidla dojde především při řešení jiných konfliktů v rodině
- ✓ Odvolání obvinění – dítě odvolává svá obvinění především z obavy, že bude umístěno v dětském domově, že bude označeno za lháře nebo že dokonce dojde k rozbití rodiny.⁹²

Před samotným výslechem dítěte se doporučuje nejdříve vyslechnout dospělé zúčastněné osoby, například rodiče, trenéra, učitele apod. To umožní vyslychajícímu snáze a pečlivěji navodit dojem, že je informován o všem, co se stalo, že on už vše ví. Dítě poté zpravidla vypovídá ochotněji.⁹³

Výslech sexuálně zneužitého dítěte by měl směřovat k tomu, aby bylo získáno co nejvíce relevantních informací o trestném činu, a dále také k tomu, aby se zbytečně vyslychané dítě netraumatizovalo. Pokud je dítě velice stresované, snižuje to jeho celkový mentální výkon, který se odráží ve zhoršené kvalitě výpovědi. Již ve fázi přípravy výslechu by měl vyslychající přemýšlet,

---

⁹² ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. Plzeň, 2009, s. 337-338.

⁹³ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. Plzeň, 2009, s. 338.

jak odbourat zbytečný stres ve výslechové interakci. Vyslychající může ve zvláště těžkých případech sexuálního zneužívání uzavřít dohodu s dítětem o dovolených a nedovolených otázkách. Na tyto nedovolené otázky prozatím dítě nemusí odpovídat, což má pozitivní psychologický účinek na důvěru dítěte k vyslychajícímu. Při výslechu dítěte je také dobré se hned na začátku dohodnout, zda je přípustný tělesný kontakt (například uklidňující doteky) či nikoliv, protože nevíme, jak dítě bude reagovat.⁹⁴

Specifický je výslech handicapovaných dětí, které představují u sexuálních deliktů vhodné oběti, protože se pachatelé domnívají, že tyto děti jsou méně způsobilé vypovídat a jejich výpověď je obecně vnímána jako nevěrohodná.⁹⁵

„U výslechu v souvislosti se sexuálním zneužíváním je vhodné začít výslech u prvního sexuálního ataku, nikoliv posledním atakem, neboť první případy bývají dětmi pocíťovány jako méně traumatické, protože pachatel obvykle napoprvé použil mírnější formy sexuálního zneužití.“⁹⁶

Čírtková⁹⁷ uvádí praktické zásady pro výslech dítěte s podezřením na sexuální zneužívání:

1. Děti školního a mladšího školního věku by měly být vyslychány pouze jednou osobou a délka výslechu těchto dětí se doporučuje od 30 do 60 minut. Čím je dítě mladší, hrozí větší nebezpečí odpoutání pozornosti, proto je třeba ve výše zmíněné době zabránit jakýmkoli rušivým vlivům.

2. Před vlastním výslechem je nutné navázat emocionální kontakt. Tím vyslychající zjistí vývojovou zralost dítěte.

3. Důležité pro navázání kontaktu je, aby vyslychající kladl dítěti zpočátku otázky, na které může správně a snadno odpovědět (např. kde bydlíš, chodíš do školy), protože tyto otázky dávají dítěti sebedůvěru, že výslech může zvládnout. Nejpozději v tomto okamžiku musí mít vyslychající jasno, jak povede tento výslech.

---

⁹⁴ KOVÁŘ, P. a kol. *Sexuální agrese*. Praha, 2008, s. 82-83.

⁹⁵ KOVÁŘ, P. a kol. *Sexuální agrese*. Praha, 2008, s. 85.

⁹⁶ ŠPECIÁNOVÁ, Š. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha, 2003, s. 109.

⁹⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2009, s. 339-342.

4. Je na uvážení vyslychajícího, kdy a jak bude dítě orientováno na předmět výslechu a poučeno. Poslední možnost, kdy dítě poučit, je před vlastním výslechem. Není definováno, co je přiměřené poučení a je na vyslychajícím, aby vzhledem k věku a vyspělosti dítěte usoudil, jak by mělo být poučeno. Je vhodné, když může vyslychající dopředu zjistit, co dítě ví a kdo mu co k této věci řekl. Vyslychající musí dítěti vysvětlit, z jakého důvodu zde je, co bude po něm chtít a co dítě může (zde je důležité dítěti zmínit, že může odpovědět „ne“ nebo „nevím“). Důležité je též orientování dítěte, protože pokud dítě ví, z jakého důvodu zde je, odbourává se strach dítěte z nepřehledné a nesrozumitelné situace. Pokud dítě tvrdí, že nic neví, je vhodné uvést ilustrační příklad jiného dítěte v podobné situaci, neboť vidí, že v této situaci se ocitly i jiné děti. Správná orientace vytvoří nejlepší předpoklad pro získání kvalitní výpovědi.

5. Samotná povaha případu určuje provedení vlastního výslechu. Obecně platí, že je vhodné dítě na začátku výslechu povzbudit a dodat mu odvalu. Poté mu nevstupovat do jeho volného vyprávění, pouze naslouchat, udržovat oční kontakt a popřípadě příkyvováním udržovat dítě v pocitu, že mu vyslychající neustále naslouchá. Teprve po ukončení jeho volného vyprávění se mohou klást detailnější a upřesňující otázky. Podle zmíněného očního kontaktu může vyslychající poznat aktuální psychický stav dítěte, a pokud se dítě tomuto kontaktu vyhýbá, může mu například nabídnout, aby situaci, kterou vnímá nepříjemně, nakreslilo. Jestliže dítě uhýbá výslechu, může to znamenat, že je unavené, otázky ho intelektuálně zatěžují, anebo má emocionální zábrany. Je na zkušenostech vyslychajícího, aby rozpoznal nebo vhodnými otázkami zjistil, z jakého důvodu tomu tak je. Je-li dítě unavené, je na úvaze vyslychajícího, zda udělá přestávku nebo výslech odloží na později. Pokud otázky dítěte intelektuálně zatěžují, musí být přeformulovány do srozumitelnější formy. V každém případě je dobré na závěr výslechu položit dítěti jednodušší otázky, aby dítě nevnímalo výslech jako neúspěch a motivovalo ho pro další případné pokračování.

6. Trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, ukládá jako povinnost orgánů činným v trestním řízení šetrný přístup k dítěti, tak aby výslechem nebylo nikterak poškozeno a předcházelo se negativním důsledkům vyšetřování. Je důležité, aby orgán, který provádí první výslech, tento výslech řádně zdokumentoval

a byl po obsahové stránce vyčerpávající a nemuselo docházet v dalších stádiích trestního řízení k opakovaným výslechům, které jsou pro dítě nejvíce zatěžující. Správně provedenému výslechu nic nebrání, aby byl použit před soudem, i když z praxe vyplývá, že soudy často odkazují na procesní nedostatky videozáznamů. Při vyšetřování sexuálního zneužívání je důležitá spolupráce s rodiči. Rodiče by měli být dobře informováni o průběhu a postupech vyšetřování, aby mohli zodpovědět dítěti případné otázky. Psychicky vyrovnaní rodiče jsou schopni, se s výčitkami, že dítě nedokázali ochránit, vyrovnat sami. Na druhou stranu mají labilní rodiče blízko k agresivnímu chování. Agrese, která vzniká z pocitu viny, je cílená proti pachateli, ale mnohdy směřuje i proti policii, která odhalila skutečné nebo domnělé zanedbání dozoru dítěte. Takový rodiče nejsou schopni svému dítěti pomoci, ani spolupracovat při vyšetřování.

4 JEDNOTLIVÉ FÁZE VÝSLECHU DÍTĚTE

Řádná příprava a správné vedení výslechu napomáhá k úplné a správné výpovědi svědka. Je velice důležité jednotlivé fáze výslechu nepodcenit a věnovat jim patřičnou pozornost. Osoba vyslychajícího je pro průběh výslechu také důležitá, měla by to být osoba zkušená, která má za sebou průpravu spojenou s psychologií dětí a samotným výslechem dětí. Výslech je pro dítě velice zatěžující, tato psychická zátěž se ještě zvedá, pokud je dítě obětí nebo poškozeným. Z tohoto důvodu musí být výslech veden profesionálně, aby z jednoho co nejkratšího výslechu bylo vytěženo co nejvíce relevantních informací a výslech již nemusel být opakován.

4.1 Příprava výslechu

Výslech je složitý a namáhavý proces, a proto je důležitá řádná příprava. Bez ní nemůže být proveden kvalitní výslech. U výslechu dětí musí být dán přípravě zvýšený důraz. Jsou kladeny větší nároky na chování vyslychajícího a jeho schopnosti citlivě a rychle získat celkový obraz o události, které se výslech týká.

Příprava výslechu má obecně dvě etapy, které se navzájem prolínají a doplňují. Mezi tyto etapy patří:⁹⁸

- ✓ Obsahová příprava,
- ✓ Organizačně-materiální příprava.

4.1.1 Obsahová příprava

Tato část přípravy má za cíl zjistit všechny okolnosti případu, které dosud nebyly objasněny a jsou známé vyslychanému. Také je potřeba uspořádat všechny již známé okolnosti, které byly získány prostudováním nashromážděného materiálu. Na dobré znalosti dostupných informací se odrazí zpracování otázek pro vyslychaného v konečném důsledku v zpracování plánu výslechu.⁹⁹

---

⁹⁸ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 108.

⁹⁹ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 108.

Samotná obsahová příprava se obecně dělí na dvě samostatné fáze:¹⁰⁰

- ✓ Analytická fáze přípravy výsledku,
- ✓ Syntetická fáze přípravy výsledku.

Analytická fáze přípravy výsledku

Tato fáze v sobě obsahuje analýzu všech podkladů, které jsou známé před zahájením přípravy na výsledek a mohly by ovlivnit jeho průběh. Vyslýchající zde zhodnotí své znalosti, schopnosti a psychický stav, aby tak včas odhalil některé negativní vlivy, které by ohrozily navázání kontaktu s vyslýchanou osobou. Po tomto zhodnocení může vyslýchající odstranit všechny negativní vlivy a může říci, že je po psychické i odborné stránce připraven na výsledek.¹⁰¹ Osobou vyslýchajícího se více zabývá kapitola 3.1.1. Osoba vyslýchajícího.

Další analýzu, kterou vyslýchající provede, je analýza doposud shromážděných materiálů a důkazů. Tato analýza plní jednak funkci kontrolní a jednak funkci studijní. Smyslem kontrolní funkce je zjistit rozpory a neúplnosti materiálů nebo jiných nedostatků, jež by mohly negativním způsobem ovlivnit průběh výsledku. Vyslýchající má tedy možnost zjištěné nesrovnalosti a rozpory včas odstranit a přizpůsobit jim taktiku výsledku. K zajištění vyhodnocení dosavadních materiálů slouží funkce studijní. Tyto materiály lze rozdělit na materiály pomocné a důkazní. Studijní funkce tedy určí, co lze použít jako důkaz v trestněprocesním smyslu, a co má jen podpůrný charakter.¹⁰²

Důkazním materiálem jsou zejména protokoly o dosud vykonaných úkonech s přílohami, mezi které patří fotografie, plánky, náčrtky, modely. Dále zajištěné stopy, věcné a listinné důkazy, znalecké posudky a odborná vyjádření, revizní zprávy apod. K pomocným materiálům lze zařadit zejména různé druhy záznamů, mezi které patří například oznámení svědka, poškozeného apod. Dále k pomocným materiálům patří operativně-pátrací materiály o objasňované události i k osobě pachatele (např. výsledky operativního pátrání po osobách a věcech), poznatky získané z jiných spisů, v nichž vyslýchaný určitým způsobem

---

¹⁰⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 328.

¹⁰¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 328-329.

¹⁰² NĚMEC, Miroslav. *Výsledek a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. s. 28.

figuroval (poškozený, podezřelý, obviněný, svědek), a také evidenční materiály, zejména výsledky různých lustrací a typování v evidencích známých pachatelů, neobjasněných trestných činů, zvláštních znamení a tetování, falešných jmen a přezdívek apod.¹⁰³

Současně s analýzou důkazního a pomocného materiálu, probíhá i analýza osoby a osobnosti vyslychaného. Tato část přípravy se může odehrávat i při zahájení samotného výslechu. Cílem této přípravy je z dostupných zdrojů určit osobnost a společenské vztahy vyslychaného. Při této analýze je důležité zhodnotit velké množství podkladů, mezi které patří např. posudky z místa bydliště, životopisná data, rejstřík trestů, lékařské zprávy a posudky, soudní spisy apod. Za častou chybu, která zde může vzniknout, je určení osobnosti založené na prvním dojmu, který může vzniknout na základě oblečení či chování při zahájení výslechu. Vyslychaný se takto může pokoušet ovlivňovat vyslychajícího a on může chybně stanovit taktiku výslechu.¹⁰⁴

Syntetická fáze přípravy výslechu

Syntetická fáze čerpá z výsledků analytické fáze a slouží k naplánování výslechu, včetně jeho průběhu. Tato fáze se skládá ze dvou částí, a to z části obecné a zvláštní.

V obecné části syntetické fáze přípravy výslechu se rozhoduje zejména o určení předmětu a cíle výslechu, formě výslechu dle procesního postavení vyslychané osoby, určení místa a času výslechu, zařazení výslechu do procesu vyšetřování trestného činu, možných a nutných účastnících výslechu, určení prostředků dokumentace výpovědi a jejich použití.¹⁰⁵

Ve zvláštní části syntetické fáze přípravy výslechu se vypracovává plán výslechu, ve kterém se stanoví:¹⁰⁶

- ✓ *„okolnosti, které mají být výslechem objasněny,*
- ✓ *otázky, kterými mají být tyto okolnosti objasněny,*

---

¹⁰³ STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 108 – 109.

¹⁰⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 328-329.

¹⁰⁵ SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Praha, 2010. s. 21.

¹⁰⁶ TIPLICA, M. a kol. *Kriminalistická taktika*. Praha, 1999, s. 68.

- ✓ *pořadí, v jakém budou okolnosti objasňovány a kladeny otázky,*
- ✓ *věcné důkazy, protokoly z vyšetřovacích úkonů a jiné materiály, které budou využity při výslechu,*
- ✓ *taktické postupy, jak budou tyto materiály využity a vyslýchaným osobám předloženy nebo předešly,*
- ✓ *opatření, aby se předešlo lživým výpovědím nebo byly včas odhaleny,*
- ✓ *způsoby prověrky pravdivosti výpovědi,*
- ✓ *způsob dokumentace průběhu a výsledků výslechu.*“

Tento plán nemusí být písemný, ale u složitých výslechů se doporučují připravit si alespoň písemné poznámky k vedení výslechu s hlavními body nebo otázkami.¹⁰⁷

4.1.2 Organizačně-materiální příprava

Organizačně-materiální příprava výslechu se zabývá přípravou samotného prostředí, kde bude výslech probíhat. Prostor se dá chápat ve dvou rovinách. Vnější výslechové prostředí určuje samotnou místnost, kde se bude výslech konat, zatímco vnitřní výslechové prostředí určuje samotné prostředí v místnosti. Toto prostředí může pozitivně či negativně ovlivnit atmosféru probíhajícího výslechu. Atmosféru může ovlivnit vybavení a uspořádání nábytku v místnosti, vnější hluk, dále také vyrušování při samotném průběhu výslechu, např. klepáním na dveře, či vyřizováním telefonátů. Takové rušivé vlivy by měl vyšetřovatel před zahájením výslechu odstranit a zařídit aby se v průběhu neobjevily. V neposlední řadě je při přípravě výslechu důležité zajistit všechny potřebné technické prostředky, včetně přezkoušení jejich funkčnosti.¹⁰⁸

Dále je nutné určit konkrétní osoby, které se budou výslechu účastnit, jako zapisovatel, obhájce, popř. jiné osoby. Organizační zajištění spočívá v předvolání či jiném zabezpečení přítomnosti těchto osob.¹⁰⁹ Pokud jde o svědka, ustanovení § 97 TrŘ stanoví, že je každý povinen dostavit se na předvolání a vypovídat jako svědek o tom, co je mu známo o trestném činu a o pachateli či o okolnostech

¹⁰⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 329-330.

¹⁰⁸ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 106-107.

¹⁰⁹ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 110.

důležitých pro trestní řízení. Ustanovení § 98 TrŘ dále stanoví, že „*jestliže se svědek, ač byl řádně předvolán, bez dostatečné omluvy nedostaví, může být předveden*“. Na toto musí však být svědek v předvolání upozorněn.

Někteří kriminalisté způsob a formu předvolání vyslychaného zařazují do úvodního stadia výslechu. Toto zařazení je však nesprávné, protože volba způsobu a formy předvolání výslech předchází a patří tedy do fáze jeho přípravy. Vlastní výslech tedy začíná až vstupem vyslychaného do místnosti, v níž se má výslech konat. Tím ovšem není možné popřít taktický význam způsobu a formy předvolání.¹¹⁰

4.1.3 Rozdíly přípravy výslechu u dětí

Jednou ze zvláštností výslechu dětí je místo konání výslechu. Dospělý zpravidla vypovídá na služebně v kanceláři policisty. U dětí, jak již bylo zmíněno, se doporučuje využít některou ze speciálních výslechových místností nebo pokud se tato místnost nedá využít, například z důvodu rychlého provedení úkonu nebo velké vzdálenosti k nejbližší z nich, výslech se provede v dítěti známém a nestresujícím prostředí. Za takové prostředí se dá označit místnosti ve škole, do které chodí a dobře je zná nebo také prostředí domova.

U dětí také probíhá předvolání k výslechu jiným způsobem, než je tomu u dospělých. Předvolání není zasláno osobě mladší patnácti let, ale jeho rodičům. Tento způsob se neprovede, pokud jsou rodiče do této věci zainteresováni, protože by mohlo dojít k ovlivňování dítěte nebo jeho zastrasování.¹¹¹ V tomto případě lze předvolání sdělit prostřednictvím orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo zástupců školy.

Při výslechu dětí jsou obligatorně stanoveny přibrané osoby k výslechu, proto vyšetřovatel nesmí opomenout tyto osoby přibrat. Ustanovení § 102 odst. 1 TrŘ stanoví, že „*k výslechu se přibere orgán sociálně-právní ochrany dětí nebo jiná osoba mající zkušenosti s výchovou mládeže, která by se zřetelem na předmět výslechu a stupeň duševního vývoje vyslychané osoby přispěla ke správnému vedení výslechu. Může-li to přispět k správnému provedení*

¹¹⁰ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 111.

¹¹¹ MATIÁŠEK, J., SOUKUP, J., BARTA, B. *Psychologie a výslechová praxe*. Praha, 1968, s. 63.

výslechu, mohou být přibráni i rodiče“. Opomenutí přibrání těchto osob, by znamenalo značnou vadu v řízení a takovýto výslech by byl nepoužitelný jako důkaz.

Ještě před zahájením samotného výslechu je vhodné seznámit se s dítětem a jeho rodiči. Představit jim místnost, kde bude vyslýcháno, aby dítě i rodiče věděli, jak s ním bude zacházeno a v jakém prostředí bude výslech probíhat. Pro další průběh vyšetřování je vhodné doporučit rodičům, aby se neúčastnili výslechu, ani v odděleném pokoji speciální výslechové místnosti, kde se nachází obrazovka, na kterém osoby přibrané k výslechu sledují probíhající výslech. Toto doporučení je na základě toho, že dítě se jako první svěří o události rodičům a pokud by se tento rodič účastnil výslechu, nemohl by poté v této věci být použit jako svědek.¹¹²

Také je nutné, aby se vyšetřovatel ještě před zahájením výslechu seznámil s prostředím, ve kterém dítě vyrůstá, s jeho rodiči a formou jeho výchovy. Výchova do jisté míry formuje jeho osobnost, vzdělanost a temperament. Proto jsou tyto kroky nezbytné, aby si vyšetřovatel vytvořil ucelený obraz o osobnosti vyslýcháného.¹¹³

4.2 Taktika výslechu

Taktika výslechu navazuje na přípravu výslechu a představuje tvůrčí proces, který je založený na výběru a aplikaci vhodných taktických postupů pro dosažení cíle výslechu v konkrétní výslechové situaci.¹¹⁴

*„Taktikou výslechu rozumíme systém taktických postupů pro získání pravdivé a úplné výpovědi.“*¹¹⁵

4.2.1 Typické výslechové situace

Z kriminalistického hlediska jsou významné situace konfliktní a problémové, tedy takové, ve kterých jsou zájmy vyslýchající osoby a osoby

---

¹¹² BORŮVKA, O. Interview. In *Studio 6: Místnosti pro výslechy dětí*. TV, ČT24, 23. ledna 2014, 09:50. Dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096902795-studio-6/214411010110123-studio-6-ii/obsah/304112-mistnosti-pro-vyslechy-deti>>.

¹¹³ MATIÁŠEK, J., BÁRTA, B., SOUKUP, J. *Výslech a psychologie*. Praha, 1966, s. 163.

¹¹⁴ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 113.

¹¹⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 330.

vyslýchané odlišné. Vyslýchající osoba je tak nucena zvolit vhodný taktický postup k vyřešení daného typu výslechové situace. Výslechovou situaci tedy lze vymezit jako stav získávání kriminalisticky relevantních informací výslechem, a také jako souhrn podmínek a okolností, za kterých výslech probíhá.¹¹⁶ V praxi se lze setkat se třemi typickými výslechovými situacemi:¹¹⁷

1. Vyslýchaná osoba chce vypovídat pravdu, také ji pravdivě vypovídá a její výpověď je relativně úplná. Tato situace je příznivá a také nejvýhodnější, protože vyslýchající osoba zejména kontroluje úplnost a přesnost výpovědi. Pokud vyslýchající osoba zjistí nějaké nejasnosti či nepřesnosti, požádá vyslýchaného o doplnění nebo upřesnění některých relevantních faktů.

2. Vyslýchaná osoba chce vypovídat pravdu, ale její úmysl se z některých subjektivních nebo objektivních důvodů s nastalým následkem neshoduje. Jedná se tedy o výslech mýlící se osoby. Její výpověď je tedy nepřesná nebo neúplná a budí dojem nevěrohodnosti. Příčinou tohoto stavu jsou zejména chybné vzpomínky, zdánlivě zapomenutá fakta nebo subjektivní nedostatky reprodukce. V tomto případě se využívá taktický postup pomoci k překonání zdánlivě zapomenutého, subjektivních nedostatků reprodukce a chybných vzpomínek.

3. Vyslýchaná osoba nechce vypovídat pravdu a také pravdivě nevypovídá. V této výslechové situaci nedošlo k navázání psychologického kontaktu. Zatímco zájem vyslýchající osoby je objektivní zjištění skutkového stavu věci, zájem vyslýchaného je naopak prostřednictvím lživé výpovědi ovlivnit cíl vyšetřování, a to především ve svůj prospěch. Pro řešení těchto výslechových situací kriminalistika vypracovala taktické postupy psychologického působení na lživě vypovídajícího za účelem získání pravdivé výpovědi.

4.2.2 Základní taktické postupy výslechu

1. Navázání kontaktu vyslýchajícího s vyslýchaným

Tento taktický postup bývá označován za obligatorní a považuje se za absolutně rozhodující prvek, který podstatnou měrou rozhoduje o efektivitě

---

¹¹⁶ KONRÁD, Z; NĚMEC, M; NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha, 2008, s. 23.

¹¹⁷ MUSIL, J; KONRÁD, Z; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 332-334.

výslechu. Jak bude zmíněno dále, uplatňuje se zejména v úvodním stadiu výslechu, kdy dochází k prvotnímu styku vyslychající osoby s osobou vyslychanou.

Pro navázání kontaktu vyslychající osoby s osobou vyslychanou je možné využít prostředky verbální i neverbální komunikace. Při slovní komunikaci je důležité důsledně titulovat a oslovovat vyslychanou osobu jménem, protože to v ní vzbudí sympatie a navodí tak dojem korektního partnerského jednání.¹¹⁸

Za nejdůležitější faktory, které působí při formování psychologického kontaktu, se označují:¹¹⁹

- ✓ vhodný způsob zajištění přítomnosti vyslychané osoby,
- ✓ vhodné formování výslechové situace a vnějšího výslechového prostředí,
- ✓ vhodné formy seznámení se s procesním postavením vyslychané osoby a také s předmětem výslechu,
- ✓ osobnost vyslychající osoby,
- ✓ volby vhodného psychologického přístupu dle specifík osobnosti vyslychaného.

2. Analýza výpovědi v průběhu výslechu.

Tato analýza je také obligatorní a probíhá v průběhu celého výslechu, od jeho úvodního stadia až do ukončení dialogu. Její úlohou je tedy zjišťovat pravdivost a věrohodnost výpovědi a postoj vyslychané osoby k předmětu výslechu. Analýza výpovědi v průběhu výslechu má zásadní význam u monologu.

Věrohodnost výpovědi lze tedy hodnotit třemi způsoby:¹²⁰

- ✓ Porovnání výpovědi s ostatními důkazy. Pokud jsou informace, které jsou obsažené ve výpovědi v rozporu s ostatními důkazy, je možné dospět buď k tomu, že vyslychaná osoba vypovídá v rozporu s ostatními důkazy proto, že došlo k nepříznivému ovlivnění některých psychologických faktorů (vnímání, myšlení, paměť, reprodukce), které mají vliv na výpověď, a tím tedy

---

¹¹⁸ ČÍRTKOVÁ, L. Základy psychologie výslechu. *Kriminalistický sborník*, 2000, č. 3. s. 33.

¹¹⁹ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 114.

¹²⁰ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 117.

i na transformaci informace. Anebo vyslychaná osoba vypovídá v rozporu s ostatními důkazy, protože lže.

✓ Prověření vnitřní shody údajů ve výpovědi. Tím lze odhalit lživou výpověď. Nepravdivě vypovídající osoba si obvykle nepromyslí celý řetěz okolností, a proto se objeví někdy hned při první výpovědi nepřesnosti. Tyto nepřesnosti se také mohou objevit při opakovaných výpovědích. Vyslychaná osoba si tyto drobné nepřesnosti nepamatuje a začne je měnit.

✓ Vyjasnění dalších okolností. Zde vyslychající osoba uvažuje nad možností, jestli vůbec vyslychaná osoba mohla znát okolnosti, o kterých vypovídá, zda měla dostatečně příznivé podmínky pro vnímání apod.

V průběhu této analýzy je také nutné pozorně sledovat chování vyslychané osoby. Neverbální projevy mohou být jak indikátory psychického stavu vyslychané osoby nebo věrohodnosti její výpovědi, tak i významným prostředkem jejího ovlivňování. Je důležité sledovat mimiku, která vypovídá o aktuálním psychickém stavu prostřednictvím tváře. Také je důležité sledovat tělesné pohyby, postoj a dále pohledy, kdy přirozený oční kontakt je důležitý nejen při navazování vhodného psychologického kontaktu, ale také příznivě působí na samotnou komunikaci, protože účastníky sbližuje.¹²¹

3. Pomoc vyslychanému při vybavování zdánlivě zapomenutého, překonání klamných vzpomínek a potíží při reprodukci

Pokud si vyslychaný nemůže vzpomenout na určité okolnosti vyšetřované události nebo jsou jeho vzpomínky chybné nebo například nemohou najít vhodná slova pro popsání vnějších znaků osob a věcí, vyslychající mu poskytne pomoc. Tato pomoc je častěji poskytována svědkům, než-li pachatelům, protože pachatelé si zpravidla dobře pamatují co spáchali.¹²²

---

¹²¹ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 118.

¹²² TIPLICA, M. a kol. *Kriminalistická taktika*. Praha, 1999, s. 71.

Kriminalistika vypracovala na základě poznatků psychologie dílčí taktické postupy pro poskytování této pomoci vyslychaným osobám. Uplatňují se zejména postupy:¹²³

✓ vyslychající by se měl orientovat na to, aby vyslychaný vypovídal v chronologickém sledu a detailním líčením události, také na vybavení celkové situace, okolí, času, světla, počasí a svých reakcí,

✓ výpověď vyslychaného by se neměla uspěchat, protože některé osoby potřebují delší dobu na vybavení si určité okolnosti,

✓ vyslychaný by se měl orientovat nejprve k okolnostem, které si dobře pamatuje, a poté se pokusil o vybavení si okolností, které jsou mu nejasné,

✓ vyslychanému by měl vyslychající doporučit, aby chápal událost jako důsledek určité příčiny (např. náhodného seznámení) nebo jako příčinu určitého následku (např. ke zhoršení vztahů k určité osobě došlo po události),

✓ pokud si vyslychaný například neumí vybavit příjmení určité osoby, využívají se mnemotechnické pomůcky, například přeríkávání hlásek abecedy právě při vzpomínání na příjmení osoby apod.

V některých případech se doporučuje zjistit typ paměti vyslychané osoby a pokusit se ho využít. Pokud převažuje slovně logický typ, vyslychající osoba by se měla ptát na to, co si vyslychaná osoba o pozorovaném ději ihned pomyslela. V případě, že převažuje motorický typ paměti, otázky by měly být zaměřeny na činnost, kterou vyslychaná osoba v kritickou dobu dělala. A nakonec při emocionálním typu paměti se doporučuje vzpomínat na své pocity.¹²⁴

4. Působení na vyslychaného, aby vypovídal pravdivě.

Pokud nedošlo k navázání psychologického kontaktu mezi vyslychající osobou a vyslychaným, a vyslychaná osoba tedy nevypovídá pravdivě, použije se tento taktický postup. Úkolem vyslychající osoby je tedy odhalit příčiny

¹²³ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 119-120.

¹²⁴ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika II*. Olomouc, 1995, s. 65.

vedoucí vyslychanou osobu k nepravdivé výpovědi a také se pokusit je odstranit. Odstranit je vyslychající osoba může pomocí některého z dílčích taktických postupů.

Tento taktický postup znamená vhodné působení na rozum a city vyslychaného v souladu s požadavky zákonnosti, etiky a morálky, s cílem dokázat nesmyslnost její lživé výpovědi.¹²⁵ Z hlediska dodržení zákonnosti je přípustná pouze jediná forma působení na lživě vypovídající osobu, a tou je přesvědčování, protože není možné uplatnit žádné násilí, hrozby nebo techniky vydírání.¹²⁶

Mezi dílčí taktické postupy aplikované pro účely psychologického působení na vyslychané osoby, které vypovídají lživě, lze zařadit.¹²⁷

✓ **Využití stavu emocionálního napětí a odhalení, objasnění a odstranění příčin nepravdivé výpovědi.** U svědka nebo poškozeného svědka bývá často příčinou lživé výpovědi strach, například strach ze msty pachatele, z reakce blízkého okolí (typické pro sexuální trestné činy) apod.¹²⁸ Emocionální napětí svědka lze zesílit tím, že mu ve vhodném okamžiku připomeneme právní důsledky, které plynou z nepravdivé výpovědi (křivá výpověď).¹²⁹ U vyslychaného, který vypovídá lživě, lze spatřovat nejvyšší míru emocionálního napětí. Vyslychající osoba by proto měla zesílit intenzitu tohoto napětí natolik, aby vyslychaný začal vypovídat pravdivě, a zbavil se tak nepříjemného pocitu, které toto napětí s sebou přináší.

✓ **Stimulace kladných vlastností vyslychaného.** Základní podmínkou použití tohoto dílčího taktického postupu je dobrá znalost osobnosti vyslychaného, zejména jeho životních postojů, morálních a charakterových vlastností, ale také jeho postavení ve společnosti.¹³⁰ Tuto vlastnost získá vyslychající osoba ve stadiu přípravy v obsahové fázi. Při výslechu je možné vyzdvihnout jeho kladné vlastnosti, cit pro spravedlnost apod.¹³¹

---

¹²⁵ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika*. Brno, 2001. s. 354.

¹²⁶ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 120.

¹²⁷ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 120.

¹²⁸ RYBÁŘ, M. *Základy kriminalistiky*. Plzeň, 2001, s.145.

¹²⁹ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 120.

¹³⁰ KONRÁD, Z; NĚMEC, M; NOVOTNÝ, F. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Praha, 2008. s. 27.

¹³¹ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 122.

✓ **Využití vnitřních rozporů ve výpovědi a využití rozporů výpovědi s ostatními důkazy.** Při tomto dílčím taktickém postupu vyslyšající osoba využije poznatky, které získala analýzou výpovědi vyslyšchané osoby. Pokud vyslyšající zjistí první rozpory, není vhodné na ně hned upozorňovat. Vyslyšchaná osoba v některých případech rozvine svou lživou výpověď tak, že vzniknou závažné rozpory, které není schopna sama vysvětlit a někdy je tak sama překvapena, že mohla něco tak rozporného vypovídat. Zde postačí argumentace vyslyšající osoby, která zdůrazní neúčelnost takové výpovědi.¹³²

✓ **Argumentace nelogičností výpovědi.** Tento dílčí taktický postup se nevyužívá samostatně, ale například s rozpory uvnitř vnitřní výpovědi nebo s poukázáním na rozpory s ostatními důkazy.¹³³

✓ **Využití reflexivních úvah vyslyšchaného.** Využívá se zejména tehdy, když je osoba, která lživě vypovídá, silně zainteresována na výsledcích vyšetřování. Podstatou je vytvoření myšlenkových úloh, které vyslyšchaná osoba ze své vůle chce, ale nemusí řešit. Myšlenkové úlohy lze rozdělit do dvou samostatných skupin:¹³⁴

Do první skupiny patří myšlenkové úlohy vytvořené bezprostředně před výsledkem, které mají za cíl vyloučit případnou možnost lživé výpovědi vyslyšchané osoby.

- myšlenkové úlohy, které vyslyšchaná osoba může řešit tak, že nastoupení lživé pozice je z etického nebo morálního hlediska nemožné, a proto se rozhodne vypovídat pravdu,
- myšlenkové úlohy, které může vyslyšchaný řešit na základě nedostatečně opodstatněných představ o množství a důležitosti nashromážděných důkazů, které svědčí o lživosti připravované výpovědi tak, že nastoupení lživé pozice se jeví morálně neúčelné nebo neúnosné.¹³⁵

---

¹³² PORADA, V. a kol. *Kriminalistika II*. Olomouc, 1995, s. 68.

¹³³ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 122.

¹³⁴ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 123.

¹³⁵ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 123.

Do druhé skupiny patří myšlenkové úlohy vytvořené v průběhu výslechu. Zde je možné vytvořit:

- „myšlenkovou úlohu, kterou může lživě vypovídající řešit na základě navozených asociací tak, že setrvání na pozici lživé výpovědi je neúčelné a neudržitelné vzhledem k významu informací svědčících o lživosti výpovědi a vzhledem k informovanosti vyslychajícího,
- myšlenkovou úlohu, kterou může lživě vypovídající řešit na základě vlivu působení faktu opaku tak, že setrvání na lživé pozici je neúčelné vzhledem k informovanosti vyslychajícího a vzhledem k významu důkazů svědčících o lživosti jeho výpovědi,
- situaci, ve které si lživě vypovídající může učinit nedostatečně opodstatněný úsudek o cíli výslechu, nebo přímých otázek položených v průběhu výslechu a hovořit pravdivě o skutečnostech, o nichž by jinak pomlčel, nebo nehovořil pravdu.“¹³⁶

V rámci uvedených typických myšlenkových úloh je třeba přísně dodržovat požadavky trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů, profesní etiky a také poznatků kriminalistické vědy. Nesprávné vytvoření myšlenkových úloh může být také hodnoceno jako porušení zákona.¹³⁷

4.3 Stadia výslechu

Podle procesního postavení vyslychané osoby rozlišujeme dle trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů, výslech osoby zadržené (§ 76 odst. 5 TrŘ), výslech obviněného (§ 91, § 92, § 93 a § 95 TrŘ), výslech svědka (§ 101 – 104 TrŘ, ale také § 55 odst. 2 TrŘ), výslech znalce (§ 108 TrŘ), vyžádání potřebných vysvětlení (§ 158 odst. 3) a výslech obžalovaného (§ 207 a § 208 TrŘ).

---

¹³⁶ BĚLKIN, R. S. a kol. *Kriminalistika II*. Praha, 1984, s. 81.

¹³⁷ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 123.

Z těchto ustanovení vychází kriminalistická taktika, která rozděluje výslech do tří stadií:¹³⁸

- ✓ Úvodní stadium,
- ✓ Monolog,
- ✓ Dialog.

4.3.1 Úvodní stadium výslechu

Již přivítáním začíná úvodní stadium výslechu. Toto stadium slouží nejen ke zjištění totožnosti vyslychané osoby, vysvětlení z jakého důvodu byl předvolán k výslechu a jeho procesního postavení, zjištění vztahu k dalším účastníkům řízení a zjištění jeho rodinné a majetkové situaci, ale také k navázání kontaktu s touto osobou a prověření skutečností, které byly zjištěny při přípravě na výslech. Je vhodné v tomto stadiu rozvinout s vyslychaným rozhovor o obecném tématu, čímž si vyšetřovatel prověří intelekt, vyjadřovací schopnosti a momentální psychické rozpoložení vyslychaného.¹³⁹

K tomu, aby vyslychající od vyslychaného získal pravdivou výpověď, musí zvláště v úvodním stadiu výslechu zvolit vhodné působení na psychiku vyslychaného. K navázání psychologického kontaktu tedy přispívá zejména:¹⁴⁰

- ✓ vhodné vyjadřování, styl oblékání a celková úprava zevnějšku vyslychajícího,
- ✓ civilizované, kulturní a korektní vystupování,
- ✓ posouzení a pochopení aktuálnosti ohrožení života, zdraví a majetku vypovídajícího a jeho rodiny a také řešení utajení jeho totožnosti,
- ✓ zvolení vhodné výslechové místnosti, ve které je výslech prováděn,
- ✓ seznámení vyslychajícího s předmětem výslechu, jeho procesním postavením a z toho vyplývajícími právy a povinnostmi,
- ✓ vhodně zvolený psychologický přístup podle typu osoby, kterou vyslychající vyslychá (např. dítě, mladiství apod.).

¹³⁸ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 107-108.

¹³⁹ TIPLICA, M. a kol. *Kriminalistická taktika*. Praha, 1999, s. 68-69.

¹⁴⁰ MUSIL, J; KONRÁD, Z; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 328.

Během úvodního stadia se vyplní předtištěná část protokolu a vyslýchaný se po jejím vyplnění na základě zákona řádně poučí o jeho právech a povinnostech.¹⁴¹

K účelům této práce je třeba věnovat hlavní pozornost výsledku svědka. Do úvodního stadia výsledku svědka tedy patří zejména:

- a) Zjištění totožnosti svědka a poučení jej o jeho právech a povinnostech, včetně vysvětlení významu jeho výpovědi. Ustanovení § 101 odst. 1 TrŘ stanoví, že „*před výsledkem svědka je třeba vždy zjistit jeho totožnost, jeho poměr k obviněnému, poučit jej o právu odepřít výpověď, též o zákazu výsledku nebo o možnosti postupu podle § 55 odst. 2¹⁴², jakož i o tom, že je povinen vypovědět úplnou pravdu a nic nezamlčet. Dále musí být poučen o významu svědecké výpovědi z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi.* Jak již bylo zmíněno výše, ustanovení § 101 odst. 1 také stanoví, že „*je-li jako svědek vyslýchána osoba mladší než patnáct let, je třeba ji poučit přiměřeně jejímu věku*“.
- b) Seznámení svědka s předmětem výsledku.

4.3.2 Monolog

Toto stadium začíná po rozhodnutí vyslychajícího, kdy po poučení a seznámení s věcí vyzve vyslychaného, aby se k dané věci vyjádřil. Podle ustanovení § 101 odst. 2 TrŘ musí být dána svědkovi možnost, „*aby souvisle vypověděl vše, co sám o věci ví, a odkud se dozvěděl okolnosti jím uváděné*“. Vyslychaný hovoří souvisle a pokud možno bez zbytečného přerušování. Vstoupení vyslychajícího do této části výsledku by mělo být jen výjimečné, například když vyslychaný zcela opouští okruh výpovědi nebo je potřeba blíže objasnit některé skutečnosti, případně ke zjištění zdroje informace.¹⁴³ K vyslychanému je třeba přistupovat objektivně a bez předsudků. Ustanovení

¹⁴¹ TIPLICA, M. a kol. *Kriminalistická taktika*. Praha, 1999, s. 68-69.

¹⁴² toho ustanovení stanoví, že pokud nasvědčují zjištěné okolnosti tomu, že svědku nebo osobě jemu blízké v souvislosti s podáním svědectví zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí porušení jejich základních práv, a pokud nelze ochranu svědka spolehlivě zajistit jiným způsobem, orgán činný v trestním řízení učiní opatření k utajení totožnosti i podoby svědka.

¹⁴³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 331-332.

§ 101 odst. 2 TrŘ stanoví, že „při výslechu je nutno šetřit jeho osobnost, zejména pokud jde o jeho osobní údaje a intimní oblast“.

V tomto stadiu výslechu má zásadní význam taktický postup - analýza výpovědi v průběhu výslechu, která vyslychajícímu umožňuje zejména:¹⁴⁴

- ✓ „zjistit a podchytit rozpory ve výpovědi,
- ✓ zjistit a podchytit rozpory mezi výpovědí a dosud shromážděnými důkazy a informacemi nedůkazního charakteru,
- ✓ zjistit neúplnost výpovědi,
- ✓ zjistit a podchytit informace uváděné vyslychaným, které mu nemohly nebo neměly být známy,
- ✓ učinit závěr, že vyslychaný chce podat objektivní výpověď,
- ✓ učinit závěr, že vyslychaný nechce podat objektivní výpověď,
- ✓ zvolit adekvátní taktické postupy pro další stadium výslechu za účelem získání úplné a věrohodné výpovědi.“

Výpověď se protokoluje po určitých částech nebo po ukončení monologu z poznámek vyslychajícího.

4.3.3 Dialog

Na rozdíl od monologu je při dialogu postavení vyslychajícího velmi aktivní. Podstatou je kladení otázek vyslychanému tak, aby jeho předešlá výpověď byla doplněna a byly z ní odstraněny všechny rozpory. Zpravidla se pokládají krátké a srozumitelné otázky, na které vyslychaný odpoví jednoznačně. Položená otázka také nesmí obsahovat části informací o okolnosti, tak aby musel vyslychaný odpovídat z vlastní paměti a své odpovědi neodvozoval od otázek. Jak již bylo zmíněno výše, nesmí být pokládány otázky kápiciozní či sugestivní nebo dokonce otázky, ve kterých je obsažena odpověď.¹⁴⁵

Trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, obsahuje dialog ve svém ustanovení § 101 odst. 3, kde je uvedeno, že „svědkovi mohou být kladeny otázky k doplnění výpovědi nebo k odstranění neúplnosti, nejasnosti a rozporů. Otázky směřující do intimní oblasti vyslychaného svědka, zejména

¹⁴⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. Praha, 2004, s. 332.

¹⁴⁵ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 112-113.

jestliže jde o osobu poškozenou trestným činem, lze klást jen, pokud je to nezbytné pro objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení, zvláště šetrně a po obsahové stránce vyčerpávajícím způsobem, aby nebylo nutné výslech opakovat; jejich formulaci je třeba přizpůsobit věku, osobním zkušenostem a psychickému stavu svědka. Svědkovi nesmějí být kladeny otázky, v nichž by byly obsaženy klamavé a nepravdivé okolnosti nebo okolnosti, které se mají zjistit teprve z jeho výpovědi“.

4.3.4 Rozdíly při vedení výslechu s dětmi

Při vedení rozhovoru s dítětem, musí mít kriminalista na paměti, že vyslýchá osobu, která je mnohem citlivější než dospělý. Také si musí uvědomit, že pokud vyslýchá dětskou oběť, která je traumatizovaná tím co prožila, může mít špatně vedený výslech velmi vážný dopad na psychiku dítěte. Jestli vede výslech nešetrně a nutí dítě vypovídat o tom, co se mu stalo, dítě tento traumatizující zážitek prožívá znovu a znovu. Takto nevhodně vedený výslech hraničí s týráním dětí a může na něm zanechat i psychické problémy, které by mohly ovlivnit celý jeho život a přerůst až v psychické onemocnění.¹⁴⁶

Výslech, který se provádí s dítětem, je od výslechu s dospělou osobou velice rozdílný. Dobré navázání kontaktu je pro zdařilý průběh výsledku nesmírně důležité. Dítě lépe vypovídá, pokud cítí k vyslýchajícímu důvěru a tu si může získat používáním klidného hlasu, pozitivního očního kontaktu nebo aktivního naslouchání. Zhruba od osmi let se může po prvotním kontaktu ihned doptávat, zda dítě ví z jakého důvodu zde je. U mladších dětí je výhodné delší navazování kontaktu a budování důvěry. Poté je možné z neverbální komunikace dítěte odhadnout, kdy je vhodné začít s výslechem. Nasloucháním musí vyšetřovatel, který komunikuje s dítětem zjistit jeho slovní zásobu a používané výrazy, které je výhodné používat, aby nedošlo k použití slov, u kterých si dítě není jisté významem. Další oblastí, na kterou si vyslýchající musí dát pozor, jsou údaje o času nebo vzdálenosti. I když dítě zná měsíce, dny a hodiny, neznamená to, že je umí správně použít a proto by se na časovou posloupnost měl vyslýchající ptát jiným způsobem, např. co bylo jako první.¹⁴⁷ V ustanovení

¹⁴⁶ WEISS, P. a kol. *Sexuální zneužití dětí*. Praha, 2005. s. 87.

¹⁴⁷ KOVÁŘ, P. a kol. *Sexuální agrese*. Praha, 2008, s. 83-84.

§ 102 odst. 3 TrŘ, je stanoveno, že „osobě mladší než osmnáct let lze klást otázky jen prostřednictvím orgánu činného v trestním řízení“.

Dalším rozdílem mezi těmito výslechy je i oblečení vyslychající osoby. Při výslechu dospělé osoby, je vyšetřovatel oblečen do služebního stejnokroje nebo do civilního oblečení podle služebního zařazení. Stejnokroj Policie ČR nepůsobí na děti vřele, proto je doporučeno provádět výslechy v civilním oděvu, který je příjemný na pohled a dokáže vytvořit pozitivní a vřelou atmosféru.

Důležitou, při výslechu dětí, je i doba trvání výslechu. Výslech dospělých může trvat i hodiny a délka výslechu může být do jisté míry i taktika vyšetřovatele. Při výslechu dětí není vhodný dlouhý výslech. Dítě postupem času ztrácí koncentraci na výslech a začíná se rozptylovat. Doporučený čas výslechu dětí se uvádí mezi 30 až 60 minutami. Tento čas je závislý na psychickém rozpoložení, aktuálním zdravotním stavu a duševní vyspělosti dítěte.¹⁴⁸

---

¹⁴⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2009, s. 339.

5 DOKUMENTACE

Dokumentace výsledku je velmi důležitá, protože trvale uchovává získané informace a umožňuje jejich další využívání. Také slouží k hodnocení zákonnosti postupu. Průběh i obsah výsledku se obligatorně zaznamenává písemně do protokolu.¹⁴⁹ K doplnění protokolu je také možné využít videozáznam či zvukový záznam.

5.1 Protokol o výsledku

Trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, uvádí obecné náležitosti protokolu o výsledku v ustanovení § 55 a následující. Ty jsou pak s ohledem na postavení vyslychaného v trestním řízení modifikovány ustanovením § 90 až § 95 u obviněného a § 97 až § 104 u svědka. Ustanovení § 55 odst. 1 TrŘ stanoví, že „*nestanoví-li zákon jinak, o každém úkonu trestního řízení se sepíše, a to zpravidla při úkonu nebo bezprostředně po něm, protokol*“.

Protokol o výsledku musí obsahovat výstižné, přesné a jednoznačné informace, které byly získány od vyslychané osoby při výsledku. Z hlediska trestněprocesního i z hlediska kriminalistické taktiky je na protokol, jakožto na hlavní součást dokumentace výsledku, kladena řada požadavků. Protokol tedy nesmí obsahovat nepřesnosti, chyby či nedostatky, protože ty by měly značný dopad nejen na výsledek výsledku, ale také na výsledek vyšetřování celého konkrétního případu. Proto při sepisování protokolu je nutné dodržovat několik zásad:¹⁵⁰

✓ **Výstižnost.** Touto zásadou se rozumí shoda mezi písemným zachycením výpovědi a skutečnou odpovědí vyslychaného. Obecně platí, že nikdy není možné přesně vystihnout všechny ústní výrazy, protože vlastní řeč je často provázena nonverbálními výrazovými prostředky, mezi které patří například výška hlasu, mimika, rychlost řeči, gestikulace apod.¹⁵¹ Výstižnost protokolu o výsledku je přímo zakotvena v ustanovení § 55 odst. 1 písm. d) TrŘ. Toto

¹⁴⁹ RYBÁŘ, M. *Základy kriminalistiky: (vybrané kapitoly pro studenty povinně volitelného předmětu právnických fakult)*. Dobrá voda u Pelhřimova, 2001, s. 146.

¹⁵⁰ RYBÁŘ, M. *Základy kriminalistiky: (vybrané kapitoly pro studenty povinně volitelného předmětu právnických fakult)*. Dobrá voda u Pelhřimova, 2001, s. 146.

¹⁵¹ NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha, 2004. s. 213.

ustanovení stanoví, že „protokol musí obsahovat stručné a výstižné vyličení průběhu úkonu...“.

✓ **Objektivnost.** Zde je požadavek, aby obsahem protokolu byly pouze ty informace, a současně i všechna fakta, která vyšla v průběhu výslechu najevo, a která byla bezprostředně v minulosti vnímána vyslychanou osobou. V protokolu nesmí být promítnuty názory vyslychající osoby, protože by tak mohlo dojít k ovlivnění objektivnosti výpovědi. Nejzávažnějším porušením objektivnosti je, že vyslychající osoba vlastním myšlením vkládá do protokolu to, co vyslychaná osoba nevyprávěla.

✓ **Autentičnost.** Do obsahu protokolu výslechu by měly být zachyceny pouze ty fakta, které byly získány při této protokolaci, nikoli informace získané jiným způsobem, například z jiných důkazů. Tato zásada se nejčastěji porušuje pokládáním sugestivních otázek, které nevyplývají z přímé řeči vyslychané osoby.

✓ **Přesnost.** Zde je požadavek, aby vyslychající osoba v průběhu celého výslechu usilovala o to, aby vyslychaná osoba uváděla jednotlivá svá sdělení s maximální možnou přesností. Vyslychající se nesmí spokojit s obecnými údaji, a pokud jsou takové údaje sděleny, je třeba požádat o jejich upřesnění nejpozději v dialogu výslechu.

✓ **Jednoznačnost a zřejmost.** Při protokolaci je nutné zásadně pokládat otázky, které jsou jednoznačné, které tedy nevyžadují odpověď na více otázek. Pokud jde o zřejmost, jde o jazykové vyjádření vyslychané osoby, u kterého jsme schopni chápat a specifikovat, co tím chtěla tato osoba říci. Pokud by byly ve výpovědi vyslychané osoby uváděny pojmy a termíny, které se v běžné řeči nevyskytují, je úkolem vyslychajícího, aby tyto termíny objasnil. Také vyslychající musí v protokolu objasnit termíny odborného charakteru, u nichž nelze bez objasnění pochopit jejich význam.¹⁵²

---

¹⁵² NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha, 2004. s. 213.

Existuje několik způsobů, jak sepsat protokol.¹⁵³

✓ Sepsání protokolu až po skončení výslechu. Tento způsob je vhodný zejména u velmi krátkých výpovědí. Je nezbytné, aby si vyslychající osoba dělala v průběhu výslechu poznámky. Nevýhodou tohoto způsobu je zejména nebezpečí zkreslení obsahu výpovědi.

✓ Sepisování protokolu slovo od slova v průběhu výslechu. Tento způsob je vhodný při odborně náročných výpovědích, při výslechu důležitých svědků apod. Nevýhodou je, že narušuje plynulost výslechu a ztěžuje i navázání psychického kontaktu mezi vyslychanou osobou a vyslychajícím.¹⁵⁴

✓ Dokumentování vždy pouze určité ucelené části výpovědi. Tento způsob je nejčastější a v podstatě kombinuje jak prvky sepisování protokolu najednou po skončení výslechu, tak i prvky sepisování protokolu slovo od slova. Vyslychající při tomto způsobu sepisování protokolu formou monologu nechá vyslychanou osobu vypovědět určitý logicky související celek. K nejdůležitějším skutečnostem, o kterých vyslychaná osoba při monologu hovoří, a které bude nutné v dialogické části objasnit, si vyslychající osoba pořizuje poznámky. Protokolace se tedy provede po skončení každé jednotlivé části výpovědi.¹⁵⁵

5.2 Zásady dokumentace

Vzhledem k tomu, že je celý proces dokumentace výslechu velmi složitý, musí být dodržovány určité základní zásady dokumentace výslechu. Tento proces je ovlivněn nejen celkovým průběhem výslechu, ale i osobností a chováním vyslychaného, osobností vyslychajícího, ale také možnostmi použitých technických prostředků. Mezi základní zásady dokumentace výslechu tedy patří včasnost provedení dokumentace, její nenahraditelnost, objektivnost a úplnost.¹⁵⁶

Včasnost dokumentace výslechu souvisí především s pamětí vyslychané osoby. Výslech osoby by se měl provést co nejdříve, aby nedošlo k oslabení, nebo dokonce k zániku informací uložených ve vědomí vyslychané osoby. V případě,

---

¹⁵³ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 124.

¹⁵⁴ TIPLICA, M. a kol. *Kriminalistická taktika*. Praha, 1999, s. 76.

¹⁵⁵ NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha, 2004, s. 216.

¹⁵⁶ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň, 2007, s. 257.

že je osoba, která má být vyslýchána otřesena prožitou událostí tolik, že není schopna objektivně vypovídat, je vhodné s výsledkem určitou dobu posečkat. Tato doba by však neměla být příliš dlouhá, aby nedošlo k úplnému zániku daného obrazu objektivní reality.¹⁵⁷

Nenahraditelnost spočívá v tom, že informace o události je také, jako se zásadou včasnosti, spojena s pamětí konkrétní vyslýchané osoby. Jestliže tedy dojde k zániku této informace, nelze ji nijak nahradit. Informace nelze tedy získat jiným způsobem, než výsledkem dané osoby.

Další zásadou dokumentace výsledku je **objektivnost**, která znamená úplné a přesné zachycení všeho, co bylo výsledkem vyslýchané osoby zjištěno. Tato zásada je nezbytná ke zjištění podstaty dané události, která umožní poznání skutkového stavu věci. Jde především o způsob pokládání a výběru vhodných otázek, způsob protokolace odpovědí, ale také zejména postup vyslýchajícího.¹⁵⁸

Úplností výsledku se rozumí detailní zachycení všech stěžejních skutečností, které byly v průběhu výsledku získány. Zde se nejedná pouze o obsah zjištěných informací, ale také o způsob jejich prezentace a získání vyslýchající osobou v průběhu výsledku.¹⁵⁹ Tato zásada je jedním ze základních předpokladů k poznání objektivní pravdy a skutkového stavu věci. Orgány činné v trestním řízení, kteří provádějí dokumentaci výsledku, jsou povinny opatřovat důkazy a další informace, které svědčí ve prospěch i neprospěch obviněného. Toto také vyplývá z ustanovení § 164 odst. 3 TrŘ, kde je tedy stanoveno, že „*policejní orgán vyhledává a za stanovených podmínek i provádí důkazy bez ohledu na to, zda svědčí ve prospěch či neprospěch obviněného*“.

5.3 Specifika protokolace výsledku dětí

Během výsledku dětí je rozdílná i protokolace výpovědi. Neprovádí ji osoba, která vede výslech, aby tím nenarušila průběh výsledku. Zápis výsledku může provádět zapisovatel, který ale není přítomen ve stejné místnosti, pokud se výslech provádí ve speciální výslechové místnosti. Nebo je možné provést

---

¹⁵⁷ NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha, 2004. s. 212.

¹⁵⁸ NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha, 2004. s. 212.

¹⁵⁹ KONRÁD, Z.; NĚMEC, M.; NOVOTNÝ, F. *Výbrané otázky teorie a praxe výsledku*. Praha, 2008, s. 85.

protokolaci po výslechu, ale je nutné zaprotokolovat dětskou výpověď doslovným zápisem jeho výpovědi, a to nikoliv úpravou do běžného úředního jazyka, protože tímto dochází k nenapravitelnému znehodnocení protokolu o výpovědi. Celý průběh výslechu dítěte je také vhodné dokumentovat na videozáznam, což umožňuje ustanovení § 55a TrŘ, který podchytí nejen mluvené slovo, ale i reakce dítěte na skutečnosti, které uvádí.¹⁶⁰ Toto je výhodné také z možnosti přehrání tohoto záznamu při jednání před soudem, kdy soudce může rozhodnout o přehrání tohoto záznamu a může si udělat vlastní názor o věrohodnosti svědka vzhledem k jeho vystupování a emočnímu stavu, který by z pouhého přečtení nebyl tak dobře znatelný. Videozáznam se dá také použít pro vypracování znaleckého posudku znalcem z oboru psychologie, který může být zaměřen například na posouzení věrohodnosti výpovědi.

---

¹⁶⁰ ŠPECIÁNOVÁ Š., *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha, 2003, s. 109

6 ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zabývala výsledkem osob mladších patnácti let. Toto téma je z pohledu důležitosti ochrany vývoje dítěte velice aktuální. Je důležité tuto oblast stále obnovovat a zdokonalovat. Zřejmě nelze, aby si osoba mladší patnácti let z kontaktu s orgány činnými v trestním řízení neodnesla žádné pocity, ale pro ni samotnou, i společnost je důležité, aby nebyla tímto kontaktem více stresována, než samotným trestným činem, kterého se stala obětí nebo svědkem. Pro vývoj dítěte je důležité, aby výslech probíhal co nejšetrnějším způsobem, což lze docílit využitím nejnovějších poznatků o této problematice, odbornou způsobilostí a zkušenostmi vyslyšající osoby a v neposlední řadě i prostředím, ve kterém výslech probíhá.

Nejdůležitější osobou po osobě vyslyšchané, je osoba vyslyšající. Tato osoba nejvíce ovlivní samotný výslech, zejména svým přístupem a vedením výslechu. Velice důležitá je však příprava na výslech. Zde se vyslyšající musí seznámit se všemi fakty, které jsou ve spisu. Musí zajistit přítomnost všech osob, které se budou na výslechu podílet. Důležitá je též příprava místnosti, kde bude výslech probíhat. Pokud nelze využít speciální výslechovou místnost, je vhodné upravit prostředí výslechu tak, aby nepůsobilo negativním dojmem a mohly se použít technické pomůcky pro záznam výslechu. Těsně před zahájením samotného výslechu nesmí vyslyšající zapomenout na úpravu vnějšího vzhledu a oblečení. Zevnější úprava je důležitá pro co nejlepší navázání kontaktu s vyslyšchanou osobou a vytvoření důvěry. Tento kontakt navazuje i se zákonnými zástupci dítěte a během tohoto kontaktu, je může obeznámit s prostředím a průběhem výslechu, tak aby neměli starosti a umožnili klidný průběh výslechu.

Během samotného výslechu musí vyslyšající uplatnit své zkušenosti a znalosti tak, aby byl výslech úspěšný a nemusel se již opakovat. Je na vyslyšající osobě, jak a kdy použije pomůcky, které lze u výslechu použít, jak povede výslech, kdy ho přeruší nebo ukončí. Během výslechu musí také vyslyšající zjistit, do jaké míry osoba mladší patnácti let mluví pravdu, vymýšlí si nebo dokonce záměrně lže. Nesmí se zapomenout na poučení této osoby, které musí být přiměřené jeho věku a vyspělosti, a také zadokumentování samotného výslechu tak, aby ho bylo možno použít jako důkaz.

Cílem této práce bylo popsat a systematicky objasnit výslech osob mladších patnácti let. Tento i ostatní cíle byly naplněny v jednotlivých kapitolách, které se zaměřovaly na jednotlivé aspekty a zvláštnosti tohoto výslechu. V některých kapitolách došlo i ke srovnání s výslechem dospělých osob a shrnutí poznatků o této problematice, které vychází z teoretických i praktických zkušeností a znalostí.

Česká legislativa tuto problematiku upravuje pouze v hrubých rysech a další upřesnění vychází z judikatury soudů různých stupňů. Obecně lze však říci, že samotný průběh výslechu vychází jen ze zkušeností policistů nebo podzákonných norem, například Závazný pokyn policejního prezidenta. Poslední změnou, které se této problematice týkala, byla novela zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, která nabyla účinnost dnem 1.8.2013 zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, která mimo jiné změnila v ustanovení § 102 trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů, věk svědka, na kterého se tento paragraf vztahuje z původní hranice patnácti let na novou hranici osmnácti let. Tato změna byla vhodná, z pohledu vývoje těchto osob. Ne vždy osoby mezi patnáctým a osmnáctým rokem jsou již rozumově a psychicky vyspělé tak, aby zvládly běžný výslech. Z tohoto pohledu se jeví tato novela jako potřebná. Na druhou stranu, ale v legislativě zcela chybí věkové hranice, které by striktně určovaly, od jakého věku se dítě musí vyslechnout. Je zřejmé, že děti stejného věku nejsou zcela stejně vyspělé, ale tato hranice by ujednotila postupy orgánů činných v trestním řízení.

Po rozšíření speciálních výslechových místností by také bylo vhodné uzákonit používání těchto místností při všech výsleších mladých osob. Tato změna by jistě napomohla i rychlejšímu rozvoji sítě těchto výslechových místností. Již nyní je tato síť dostačující, ale někdy přesun do těchto místností znamená časové zatížení, které již působí na psychiku dětí.

Další problematikou, kterou se legislativa příliš nezabývá, jsou opakované výslechy osob mladších patnácti let před soudem, kdy musí být v jedné místnosti s obžalovaným, což na jejich psychiku působí velice negativně. Sice zákon umožňuje soudcům použít videozáznam z výslechu těchto osob, ale ty soudy v některých případech nepřijmou z důvodu procesních chyb. A poté musí tato

osoba znovu absolvovat výslech, ale nyní ne v příjemném prostředí s příjemným policistou, ale ve formální soudní místnosti se všemi účastníky a hlavně obžalovaným. K tomu, aby nemusela být osoba mladší patnácti let tímto setkáním stresována, by bylo vhodné implementovat do zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, ustanovení, které by nařizovalo výslech v oddělené místnosti, která může být v jiné části budovy, skrze uzavřený televizní okruh. Osoba mladší patnácti let by viděla na své obrazovce pouze soudce, který by výslech vedl, a prostřednictvím něj by byly kladeny otázky. V soudní síni by všechny strany řízení viděly vyslychanou osobu tak, aby si mohly udělat obraz o věrohodnosti výpovědi. Tento způsob již funguje v některých státech Evropy. Je zřejmé, že by tato změna finančně zatížila soudy, ale tyto úpravy nejsou nutné ve všech soudních místnostech a navíc již někde vybudované částečně jsou, protože podobný způsob se využívá při výslechu utajovaného svědka. Tato investice by se zcela jistě vyplatila, vzhledem k úlevě vyslychané osoby, že nemusí vidět znovu osobu, která jí způsobila nějaké trauma.

Tato práce shromáždila velké množství teoretických znalostí o této problematice z velkého okruhu literatury a uspořádala je do srozumitelné formy, která se dá využít jako zdroj informací jak pro studenty středních škol s bezpečnostním zaměřením, tak i pro širokou veřejnost, která se o toto téma z jakéhokoliv důvodu zajímá.

RESUMÉ

Interrogation is one of the most important acts in the investigation of criminal offences. It is an important means for obtaining new facts, verify existing information and clarify how the offense happened. In some cases, interrogation may be the only means of proof, therefore his correct execution and process is very important. To some extent, during the interrogation may be limited the rights of persons, who are interrogated, because they must be in the specified time on a specified place and at this point to spend the time needed to carry out the interrogation.

If a person under the age of fifteen is interrogated, conditions of interrogation are much stricter and there are more conditions than for adults. This protection for child is very important and it's enshrined in their constitutional rights and in the international conventions ratified by Czech Republic and implemented into our legal system. Young person perceives everything that happens around him differently than adult. His personality is still forming and inappropriate intervention or traumatic interrogation could endanger his evolution. If the young person is a victim of crime, it is obvious that he has been negatively affected by this offence and therefore it is necessary that he was not more traumatized by repeated and inconsiderate interrogations. These conditions place great emphasis on personality, experience and expertise of interrogators. They also require specific course and the place where the young person or child will be interrogated.

This diploma thesis is focused on this type of interrogation, on interrogation of the person under the age of fifteen and describes the legislation that applies to this type of interrogation. It is important to follow precisely these legal norms, because their violation would mean the inapplicability of interrogation. This work is also focused on the peculiarities of the interrogation of children.

In comparison with the interrogation of adult person is the interrogation of children very special, for example in the professional knowledge of investigators. It is important that investigator was trained on the interrogation

of children and knew the child psychology. The whole testimony must be literally written to the log or it must be recorded on the video recording that captures the progress of the entire interrogation.

The aim of this diploma thesis is to describe and clarify systematically the interrogation of persons under the age of fifteen and describe differences from the interrogation of adults. To fulfill the aim of this work it will be necessary to explain the basic notions that will be used in the work, and that are required to create this work.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Prameny

Právní předpisy

1. Zákon č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte
2. Zákon č. 54/2001 Sb., Evropská Úmluva o výkonu práv dětí
3. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
5. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
6. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
7. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
8. Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)

Judikatura

1. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.6.1986, 11 Tz 29/68.
2. Nejvyšší soud ČSSR, 11 To 62/79, [R 3/1981 tr.].
3. Nejvyšší soud, 7 Tdo 389/2007, [Výběr NS 4783/2007].
4. Nejvyšší soud ČSSR, Tpjf 158/80, [R 17/1982 tr.].
5. Nejvyšší soud České socialistické republiky, 7 Tz 84/69, [R 38/1970 tr.].
6. Vrchní soud v Praze, 7 To 181/93, [R 11/1994 tr.].
7. Krajský soud v Českých Budějovicích, 4 To 782/91, [SR 3/1995 str. 72a].
8. Krajský soud v Českých Budějovicích, 4 To 782/94, [R 28/1995 tr.].

Literatura

Knižní

1. CÍSAŘOVÁ, Dagmar et al. *Trestní právo procesní*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2006. 871 s. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 80-7201-594-X.

2. ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 2000. 377 s. ISBN 80-7239-060-0.
3. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 439 s. ISBN 978-80-7380-213-4.
4. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 309 s. ISBN 80-86898-73-3.
5. DAVIDO, Roseline. *Kresba jako nástroj poznání dítěte*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 205 s., viii s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7367-415-1.
6. GILLERNOVÁ, Ilona a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. 280 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-1293-3.
7. CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. upravené a rozšířené vydání. Praha: MV ČR, 1998. 122 s.
8. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní: podle stavu k 1.4.2013 včetně změn vyplývajících ze zákona č. 45/2013 Sb.* Vyd. 3. Praha: Leges, 2013. 864 s. Student.
9. KONRÁD, Zdeněk, NĚMEC, Miroslav a NOVOTNÝ, František. *Vybrané otázky teorie a praxe výslechu*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. 95 s. ISBN 978-80-7251-294-2.
10. KOVÁŘ, Petr a kol. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha: Maxdorf, 2008. 292 s. ISBN 978-80-7345-161-5.
11. MATIÁŠEK, Jan, BÁRTA, Bohumil a SOUKUP, Jaroslav. *Psychologie a výslechová praxe*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1968. 250 s.
12. MATIÁŠEK, Jan, BÁRTA, Bohumil a SOUKUP, Jaroslav. *Výslech a psychologie*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1966. 214 s.
13. MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 296 s. ISBN 978-80-247-4580-0.
14. MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk a SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004, 583 s. ISBN 80-7179-878-9.
15. NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Vyd. 1. Praha: Eurounion, 2004. 328 s. ISBN 80-7317-036-1.

16. NĚMEC, Miroslav. *Výslech a taktika jeho provádění ve speciální výslechové místnosti*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. 136 s. ISBN 80-7251-141-6.
17. PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2012. 232 s. ISBN 978-80-247-4332-5.
18. PETERSON, Linda Whitney a HARDIN, Milton Edward. *Děti v tísní: příručka pro screening dětských kreseb*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2002. 141 s. ISBN 80-7254-237-0.
19. BELKIN, Rafail Samuilovič a kol. *Kriminalistika: československo-sovětská učebnice. II, Kriminalistickotaktické metody odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti*. Praha: Federální ministerstvo vnitra - Správa pro politickovýchovnou, vzdělávací, kulturní a propagační činnost, 1984. 176 s.
20. PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika II*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1995. 121 s. ISBN 80-7067-465-2.
21. PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika: (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 309 s. ISBN 978-80-7380-038-3.
22. PROTIVINSKÝ, Miroslav, MUSIL, Jan a PRERAD, Vladimír. *Taktika výslechu v přípravném řízení trestním: určeno pro posl. fak. právnické*. 2. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 125 s.
23. RYBÁŘ, Miroslav. *Základy kriminalistiky: (vybrané kapitoly pro studenty povinně volitelného předmětu právnických fakult)*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2001. 230 s. ISBN 80-86473-03-1.
24. SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 154 s. ISBN 978-80-7380-153-3.
25. STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická taktika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s. ISBN 978-80-7380-095-6.
26. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0.
27. ŠIMOVČEK, Ivan. *Kriminalistika*. 1. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2001. 326 s. ISBN 80-89047-12-2.
28. ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003. 156 s. ISBN 80-86131-44-0.

29. TIPLICA, Mircea a kol. *Doplňková skripta z kriminalistiky*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 1997. 197 s. ISBN 80-85981-43-2.
30. TIPLICA, Mircea a kol. *Kriminalistická taktika*. 2., upr. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. 162 s. ISBN 80-7251-007-X.
31. WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005. 264 s. ISBN 80-247-0929-5.

Časopisecká

1. ČÍRTKOVÁ, L. Výslech dítěte a jeho úskalí. *Právo a rodina*. 2010, roč. 12, č. 3, s. 10.
2. ČÍRTKOVÁ, L. Výslech dítěte a jeho úskalí (2.). *Právo a rodina*, 2010, č. 4, str. 6-7.
3. ČÍRTKOVÁ, L. Základy psychologie výslechu. *Kriminalistický sborník*, 2000, roč. 44, č. 3. s. 33.
4. KACAFÍRKOVÁ, M. Věrohodnost výpovědí nedospělých a mladistvých osob v trestním řízení. *Právo a rodina*. 2001, č. 2, str. 11-14.
5. KRAHULOVÁ, L. Specifika dokazování domácího násilí. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 11-12, s. 263.
6. LAŠEK, J. *Kriminalistický sborník*. 1996, č. 6, s. 203.
7. NOVÁK, T. Pseudologia phantastica neboli lež bájevitá a falešné obvinění dítětem. *Právo a rodina*. 2006, č. 3, str. 9-10.
8. PLŠKOVÁ, A. Jája a Pája. *Kriminalistický sborník*. 1995, č. 9, s. 329-335.

Ostatní prameny v elektronické podobě

1. *United Nations Office on drugs and crime Vienna. Handbook for Professional and policymakers on justice in matters involving child victims and witnesses of crime*. [online]. 2009 [cit. 10. 1. 2014]. Dostupné na WWW:
<http://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/hb_justice_in_matters_professionals.pdf>.
2. *Liga lidských práv* [online]. 2007 [cit. 5. 1. 2014]. Dostupné na WWW:
<<http://llp.cz/publikace/ochrana-obeti-trestnych-cinu-pred-druhotnou-viktimizaci/>>.

3. *Prevence kriminality* [online]. 2010 [cit. 9. 1. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.prevencekriminality.cz/projekty/overene-projekty-upr/specialni-vyslechove-mistnosti/projekt-specialnich-vyslechovych-mistnosti-pro-detske-obeti-54cs.html>>.
4. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 9. 1. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/kriminalita-na-detech-program-svm-doc.aspx>>.
5. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2008 [cit. 9.2.2014]. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/5515/detska_prace.pdf>.
6. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 9. 1. 2014]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/standard-vybaveni-specialni-vyslechove-mistnosti-pro-detskeho-ucastnika-trestniho-rizeni.aspx>>.
7. *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2001-2013 [cit. 15. 1. 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.planovanirodiny.cz/rservice.php?akce=tisk&cislocclanku=2006010913>>.
8. *Policie České republiky* [online]. 2010 [cit. 25. 1. 2014]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/jaja-a-paja.aspx>>.

Jiné

1. BORŮVKA, O. Interview. In *Studio 6: Místnosti pro výslechy dětí*. TV, ČT24, 23. ledna 2014, 09:50. Dostupný na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096902795-studio-6/214411010110123-studio-6-ii/obsah/304112-mistnosti-pro-vyslechy-deti>>.

SEZNAM PŘÍLOH

1. PŘÍLOHA I: Protokol o výslechu svědka mladšího 15 let
2. PŘÍLOHA II: Speciální výslechová místnost
3. PŘÍLOHA III: Demonstrační pomůcky
4. PŘÍLOHA IV: Mapa – síť speciálních výslechových místností

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA I: Protokol o výslechu svědka mladšího 15 let

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY
KŘP ÚSTECKÉHO KRAJE
OOK SKPV KŘPU
Lidické náměstí 9, 401 79 Ústí nad Labem

Č. J. KRPX-00-0/ČJ-2013-000000

Ústí nad Labem
datum:.....
počet stran: .....

Protokol o výslechu svědka – osoby mladší 15 let

dle ust. § 158 odst. 8 za podmínek ust. § 158a tr. řádu

V ..... dne ..... v ..... hodin byl vyslechnut

jméno, příjmení: .....
datum narození: .....
místo narození: .....

dřívější jméno a přímení: .....
státní příslušnost: ..... národnost: .....
bydliště trvalé: ..... PSČ: .....
bydliště současné: ..... PSČ: .....

název a místo školy .....

totožnost zjištěna .....

vyslýchaný žije .....

jméno a příjmení rodičů / zákonných zástupců .....

adresa rodičů / zákonných zástupců pro účely doručování .....

jejich zaměstnání .....

vyslýchán k věci .....

Neposkytnutí pomoci .....

rodiče / zákonní zástupci o konání výslechu vyrozuměni dne: .....

výslech konán za přítomnosti .....

výslech konán ve věci podezřelého (obviněného): .....

podezřelého (obviněného) ze spáchání tr. činu .....

podle § .....

poměr k podezřelému (obviněnému): .....

jako neodkladný nebo neopakovatelný úkon je výslech svědka prováděn z důvodu .....

.....

Po seznámení s předmětem výslechu tě poučuji:

Nezletilá osoba byla poučena o svých právech a povinnostech přiměřeně svému věku ve smyslu ustanovení § 97, § 99 odst. 1, 2, 3, § 100 odst. 1, 2, 3, § 101 odst. 1, 2, 3, 4, § 103, § 2 odst. 14, § 55 odst. 2, § 104 odst. 1 tr. řádu a § 345, § 346 tr. zákoníku.

Poučuji Tě, že musíš mluvit pravdu o všem, co jsi viděl/a nebo slyšel/a o projednávané věci, nebo co se Ti stalo a na co se Tě budeme ptát, nesmíš lhát, vymýšlet si, ani nic zamlčet. Můžeš mě opravit, kdybych něco špatně zapsal(a) a chtěl(a) jsi to říci jinak. Nesmíš o nikom říkat věci, které nejsou pravda. Musíš nám říci všechno, co víš o XXXXXX. Nemusíš o věci mluvit, pokud bys svojí výpovědí způsobil(a) potíže sobě nebo člověku, který je Tvým příbuzným, či na kterém Ti záleží. Rozuměl(a) jsi všemu? Svědek uvádí:

Poučení rozumím a nic si nebudu vymýšlet, k věci chci vypovídat. Celá věc proběhla takto:

Po přečtení nezletilý prohlašuje, že protokol a výslech souhlasí s obsahem jeho výpovědi. Protokol jako správný a úplný podepisuje dne ..... v ..... hodin.

Orgán sociálně- právní

Vyslychající

ochrany dětí

nezletilý

PŘÍLOHA II: Speciální výslechová místnost

Obrázek č. 1 – Speciální výslechová místnost v Plzni

Zdroj: *Klatovský deník* [online]. 2005 – 2014 [cit. 25. 2. 2014]. Dostupný z WWW: <http://klatovsky.denik.cz/zpravy_region/specialni-vyslechova-mistnost-ma-omezit-stres-deti.html>.

Obrázek č. 2 – Monitorovací místnost v Plzni

Zdroj: *Idnes* [online]. 1999 – 2014 [cit. 25. 2. 2014]. Dostupný z WWW: <http://plzen.idnes.cz/v-novych-mistnostech-za-milion-deti-ani-nepoznaji-ze-jsou-u-vyslechu-1j0-plzen-zpravy.aspx?c=A110131_145937_plzen-zpravy_alt>.

PŘÍLOHA III: Demonstrační pomůcky

Obrázek č. 3 – Panenky “Jája a Pája”

Zdroj: *Příbramský deník* [online]. 2005 – 2014 [cit. 25. 2. 2014]. Dostupný z WWW: <<http://pribramsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/jajapaja20081107.html>>.

PŘÍLOHA IV: Mapa – síť speciálních výslechových místností

Obrázek č. 4 – Mapa

Zdroj: vlastní